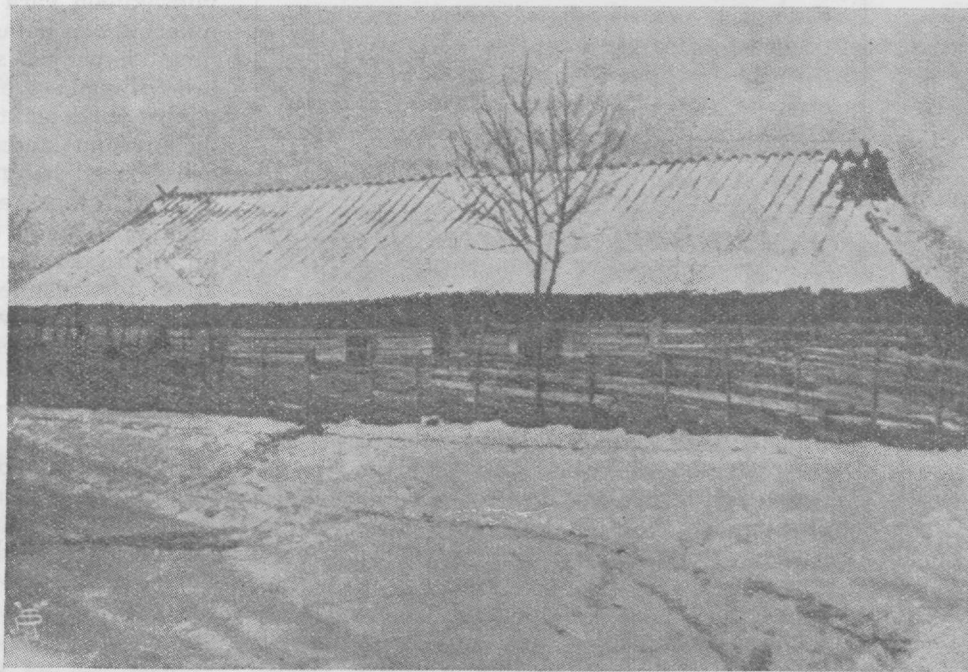

KUSTBON

Nr 5-6. Årgång 9

ORGAN FÖR
ESTLANDSSVENSKARNA I SVERIGE

December 1952

*Från de grå byarnas land. En bostadslänga från
Ormsö på 1870-talet.*

Bilden ur *Svenskarna i Östersjöprovinserna* av
L. J. Österblom. Författarens förlag, Stockholm 1894.

Utgiven av Svenska Odlingens Vänner.

Redaktör och ansvarig utgivare: *Manfred Nyman.*

Red.-sekr.: *Lars Broman.*

Red. och Exp.: Tunnelgatan 23, 3 tr., Stockholm.

Kustbons postgiro: 19 72 07.

Utkommer 1952 med sex nummer.

Prenumerationspris 1952 4 kr.

Annonspris: 1/1 200:—, 1/2 115:—, 1/4 60:—,
1/8 35:—

Förlovnings-, vigsel- och födelseannonser 5 kr.

Dödsannonser 20 kr.

Härnösand 1952 - Härnösands Boktryckeri Aktiebolag

Tankar vid årsskiftet

Den nionde årgången av Kustbon i Sverige har med detta nummer blivit fullbordad. Det har ej saknats röster, som velat göra gällande, att estlandssvenskarna numera hunnit bli rikssvenskar i den utsträckning, att Kustbon icke längre skulle ha något verkligt behov att fylla. Dessa röster ha väckt en varm genklang hos redaktören och utgivarna vid de tyvärr alltför ofta förekommande tillfällena, då det visat sig alldeles särskilt svårt att få fram nyhetsmaterial och då man efter en genomgång av prenumerantregistret kunnat fastställa, att så och så många läsare trots upprepad vädjan ej brytt sig om att erlægga den lilla prenumerationsavgiften. Härtill kommer, att utgivarna, genom den ständigt ökade svårigheten att årligen kunna fylla 5—6 nummer med läsvärda artiklar från det estlandssvenska ämnesområdet, haft stora bekymmer med att få redaktörsposten tillsatt.

Den nionde årgången har emellertid trots svårigheterna blivit en verklighet, varför vi under dessa årets sista dagar ha anledning att göra en återblick och samtidigt rikta blickarna framåt. Eftersom 1953 är ett viktigt jubileumsår, genom att de flesta av oss kom till Sverige år 1943, alltså för tio år sedan, har S. O. V. ansett, att Kustbon bör utkomma även under detta år och fullborda en 10-årsperiod i Sverige.

En tillbakablick på det gångna året ger vid handen, att vår folkgrupp genom arbetsamhet, sparsamhet och framåtanda på ett hedrande sätt fullgjort sin gärning i sitt nya hemland. Assimileringsprocessen har fortlöpt så snabbt, att man

i stor utsträckning håller på att förlora allt det fäderneärvda. Man syftar tydligen medvetet på att så snart som möjligt helt kunna växa in i den nya omgivningen. Man kan tydligt märka en strävan att även skaffa sig yttre bevis på denna bofasthet. Många ha sålunda under det gångna året flyttat in i egna villafastigheter, huvudsakligen då i närheten av Stockholm. Det lär finnas stadsdelar, där man kan läsa estlandssvenska namn på brevlådorna på i stort sett varje gata. Man anser tydligen, att hemkänslan ej infinner sig helt, innan man trampar på egen torva och bor under eget tak. Även många jordbrukare ha skaffat sig egna gårdar, liksom fiskarna egna båtar. Man kan emellertid märka en tydlig dragning till städerna, främst då till Stockholm och till Torshälla—Eskilstuna. Orsaken till detta fenomen är säkerligen ej att söka däri, att vi estlandssvenskar alldeles särskilt väl skulle vara lämpade för livet i storstäderna. Nej, förklaringen härtill torde nog huvudsakligen vara den, att vi, trots talet om assimilerings och bofasthet fortfarande i viss utsträckning känna oss som främlingar och mer än vi äro villiga att erkänna, äro beroende av umgänget med släkt och vänner hemifrån. Det är därför, som landsbygden med dess stora avstånd och därmed sammanhängande isolering skrämmer oss. Vi tvingas alltså erkänna, att vi oavsett en smidig och snabb anpassningsprocess ännu ej hunnit växa fastare in i den svenska omgivningen, än att vi fortfarande, bildligt uttryckt äro beroende av "skymningskvällarna" från våra byar i den gamla hembygden.

Ytligt sett ha vi emellertid hunnit bli rikssvenskar. En förvånansvärt stor procent av vårt folk har alltså förvärvat fast egendom, våra idrottsmän ha representerat Sverige vid de Olympiska spelen, våra sjuksköterskor ha på ett hedrande sätt gjort en svensk insats i Korea, våra ingenjörer bekläda ansvarsfulla poster i Fjärran Östern och i Mexico och de hemmavarande fullgöra fullgoda dagsverk inom olika näringsgrenar. Vi våga därför hoppas, att våra rikssvenska vänner ej behövt ångra sin gästfrihet.

De nya intrycken ha i en våldsamt fart stormat fram över oss och ha på ett oroväckande sätt börjat sopa undan allt det gamla och fäderneärvda. Här gäller det att ofördröjligen försöka rädda allt som har värde, innan det ohjälpligt är för sent. Vi få hoppas, att den kartläggning av vår gamla kultur, som f. n. bedrivs av såväl statliga institutioner som av många enskilda forskare, kommer att kunna slutföras. Detta arbete behöver emellertid alla estlandssvenskars aktiva intresse och stöd. Även Svenska Odlingens Vänner försöker här inom ramen för sina knappa resurser göra en insats av bestående värde. Föreningens viktigaste arbetsuppgifter just nu äro att snarast genomföra de stora ekonomiska och sociala undersökningarna, förvärva filmer och bildmaterial från den gamla hembygden och förbereda utgivandet av ett omfattande samlingsverk om estlandssvenskarna samt slutligen utge

Domprosten Nils Bolander:

ETT STORT LJUS

En lärare frågade i en skolklass i huvudstaden vem julen firades till minne av och fick till svar: Jultomten. Ja, det är verkligen fråga om inte jul-tomten slagit ut Betlehemsbarnet i svenskt jul-firande.

Det är vår olycka att så många av oss menar sig ha växt ifrån Betlehemsbarnet och dess budskap.

Då har man ju också växt ifrån barnet i sin egen själ.

*"I nya, krya tider
har människorna brått
och springer så det dövar
och det slamrar.*

*I nya, krya tider
har mänskohjärtat fått
elektriskt ljus i båda
sina kamrar.*

*Där sitter inget barn mer
och gråter — eller hur?
ty gråten är ynkygg
och en kasperfigur."*

Att förråda barnet, det hjälplösa barnet, i själen är att förråda det bästa inom sig själv.

Man blir självklok, tillkrånglad och utåtvänd. Det inre livet blir satt på svältkur. Då faller mörkret på — obevekligt.

Erkänner vi detta, då först är vi mogna för att stava på det strålande löftesordet: "Det folk som vandrar i mörkret skall se ett stort ljus."

tidskriften Kustbon. Då som synes uppgifterna äro stora, hoppas styrelsen, att dess upprepade vädjanden om medverkan ej skola förklunga obesvarade. I första hand är det synnerligen angeläget, att ett betydligt större antal av de ut-sända frågeformulären, än som hittills kommit föreningen tillhanda snarast insändas i besvarat skick. Ifall detta arbete ännu ej blivit utfört, så anslå några timmar härtill under den stundande julhelgen och Ni gör både Er själv och det kul-turella arbetet en stor tjänst.

Som en länk i den ovan skisserade verksamheten hoppas alltså Kustbon få komma igen år 1953, troligen för sista året i sitt nuvarande skick. För att detta skall kunna förverkligas bifogas inbetalningskort, som denna gång på grund av kostnadsstegringen lyder på 5 kronor. Göm ej inbetalningskortet, utan använd det ge-nast, ty påminnelser betyder endast ökade ut-gifter och onödigt besvär.

Till sist ber Kustbon få tacka alla vänner och gynnare för det gångna året och tillönskar alla en god jul och ett lyckosamt år 1953.

M. N.

Kristus är världens ljus. Han kan göra allting nytt. För honom är allting möjligt. Betelehems-barnet är de obegränsade möjligheternas barn.

Det väcker barnatron till liv bland oss, hjärtats iver.

Då ljusnar det i ett människoliv.

Låt oss minnas, att det blott är ett slags män-niskor som kan ta emot Kristusljuset — de som för egen räkning är bekanta med mörkret och dödsskuggan.

Därför fick också en gång de mätta och belättna gästerna i härbärget och Jerusalems präster sova vidare i mörkret, medan de betungade herdarna kringstrålades av Herrens härlighet.

Till de självbelättna och "felfria" har julmorgonens ängel aldrig något ljuslöfte. Endast till de små, allenast för syndare, som ser sig ute-stängda från Guds ljus av sina nederlag och sitt svek.

De människorna får på julmorgonen upp blic-ken för "segerlinjen" i kristendomen. Livet får ny färg och friskhet. Murar rivs. Broar slås. Händer räcks i stället för att knytas. Du och jag begynner en vandring under Guds ledning — i ljuset dag för dag.

På sitt slott Tuilerierna satt Napoleon i sitt arbetsrum onådens år 1811, sysselsatt med att granska kartor och militära rapporter från sina arméer. Gigantiska planer välvde han. Hans rike, världens största, skulle bli ännu större. Det skulle vidgas över Ryssland och Asien bort till Indien...

Då händer något. Ett dovt, dallrande ljud når in i palatset. Kejsaren lystrar. Midnattsmässan är inne. Paris' alla kyrkklockor har börjat ringa samman till minne av en man som föddes i största fattigdom och ringhet i ett stall. De ringer inten-sivt och ihållande och deras malmtoner klingar allt klarare och starkare. De blir till ett eko av den brusande änglasången i den första julnattens mörker: "Ära vare Gud i höjden och frid på jorden bland människor, till vilka han har behag".

Men kejsaren lyssnar förstrött och är efter nå-gon minut åter fångslad av sina stolta och djärva planer på makt och ära i denna världen.

Den maktberusade mannen vet ju ingenting om framtiden. Han vet ju ingenting om olycks-ödet som väntar hans "oöverbanneliga" arméer i Beresinas snö. Han vet inte att ett fruktansvärt Waterloo återstår och att han själv till sist ska försmäktas på en klippö i Sydatlanten.

Men ännu ringer julens klockor, sedan minnet av den fruktade diktatorn förbleknat. Pilatus dör men Kristus lever. Fridsfurstens framtidsutsikter är gränslösa. Julens ottesångsklockor ska segra över kanonerna.

Det är vår jultro 1952, den seger som över-vinner världen.

Litteratur om svenskarna i Estland

Under de senaste hundra åren har den lilla svenska folkgruppen i Estland gjorts till föremål för ett stort antal vetenskapliga undersökningar, publicerade i olika länder och på olika språk. Professor Paul Johansen har i sin under förra året utgivna bok "Nordische Mission, Revals Gründung und die Schwedensiedlung in Estland" gjort en sammanställning av den litteratur, som behandlar estlandssvenskarna. Det är sex tätt tryckta sidor titlar.

Intresset för ifrågavarande folkgrupp har icke dött i och med att den lämnat sina bosättningsområden. De stora grundläggande verken — av Ekman, Russwurm, Freudenthal-Wendell, Danell, Klein, Söderbäck — följs fortfarande av såväl smärre artiklar som större arbeten.

Ett av de främsta bland dessa arbeten är just Paul Johansens ovannämnda "Nordische Mission...". Denna bok har tidigare recenserats i Kustbons spalter, och det är inte meningen, att det här skall bli en ny recension. Men det förtjänar att påpekas, hur värdefullt detta verk är. Aldrig förut har ett så rikhaltigt källmaterial utnyttjats, när det gäller att klarlägga estlandssvenskarnas äldsta historia. Saklighet i förening med vetenskaplig fantasi i bästa mening har här gjort, att man måste känna sig övertygad om huvudlinjerna i framställningen. Det är under en synnerligen intressant tidsperiod som estlandssvenskarnas historia får sin upprinnelse. Hedendomen står ännu stark på andra sidan Östersjön, men med eld och svärd och predikande munkar i sitt följte tränger den nya trons riddare fram. Samtidigt spännes det stora handelsnätet allt fastare omkring Östersjön. Under denna tid — århundradena efter 1000-talet — sipprar en ganska obemärkt svensk folkström in i Estland, och en del därav sätter sig redan under Ordensstatens tidigaste skede att fiska och odla bygd längs Estlands västra och norra kust samt på öarna utanför. Denna kolonisering, där de kristna svenskarna måste ha stått i ett visst motsatsförhållande till de hedniska esterna, har inte givit något eko i gammal litteratur. Men några urkunder finns, som låter oss ana den ungefärliga tiden för koloniseringens början ävensom de krafter, som stod bakom och organiserade detta rätt märkliga företaget.

Språket i sig självt bär i sin struktur vittnesbörd om folkgruppens ålder, men hithörande frågor väntar ännu på en ingående behandling. Av största vikt i dessa sammanhang är ortnamnen. Dessa kan lämna oss värdefulla, ofta relativt säkra upplysningar om bebyggelsens ålder och spridningsvägar. Ortnamsskicket i de förutvarande svenska bygderna i Estland är synnerligen särpräglad och kommer sannolikt att vid ett närmare studium uppvisa mycket av intresse.

En del av ortnamnen har behandlats av f. d. professorn vid universitetet i Dorpat Per Wieselgren. Hans bok, som likaledes utkom förra året, heter "Ortnamn och bebyggelse i Estlands forna och hittillsvarande svenskbygder. Ostharien med Nargö". I detta arbete har en stor mängd ortnamnsmaterial sammanförts, allt sådant, som kanske hade skattat åt glömskan och förgängelsen, om denna bok inte utkommit. Systematiskt går författaren igenom såväl bebyggelse- som terrängnamn. Han börjar på Nargö, går genom segelleden in till Reval, uppehåller sig där i St Johannes församling för att sedan fortsätta till Jöelähtme och Kuusalu församlingar. Inte är det alltid lätt att följa författaren bland namnens mångfald, men man vet att de finns där, och det har sin tjusning att då och då i tanken vistas bland dem, hitta något nytt och glädja sig åt något välkänt, till vilket gamla goda minnen är knutna. Särskilt för dem, vilkas hemtrakt här behandlas, måste det vara fängslande att gå på strövtåg i denna bok. Men vi får naturligtvis bedöma ett sådant arbete främst ur vetenskaplig synpunkt, och då måste man framför allt peka på den värdefulla materialsamlingen, bakom vilken ligger en arbetsprestation under delvis rätt dramatiska omständigheter. En stor del uppteckningar gjordes nämligen på ort och ställe just vid den tidpunkt, då okkupationens polyparmar smög sig in över landet och ut längs kusterna och för oöverskådlig framtid bland mycket annat förkvävde ortnamnsforskarnas möjligheter att arbeta på ort och ställe inom de områden det här rör sig om.

Men hur såg det ut i dessa samhällen, där avskildheten från yttervärlden måste ha slagit vakt om traditionen ända sedan medeltiden? "Estlandssvenskarnas folkliga kultur I. Ståndssamhället", skildringar utgivna av Nils Tiberger 1951, låter oss kasta en blick in i det samhälle som existerade före första världskriget. Boken behandlar förhållandena i Nuckö, Rickul, Vippal och på Ormsö. I samtliga avsnitt har ortsbor medverkat. Det är mycket man får veta i dessa bidrag, och mycket gammalt och välkänt men nu nästan glömt återkallas i minnet. Utgivarens noter, parallellanteckningar och strönotiser är dock det man mest fäster sig vid, när man har hunnit bekanta sig litet närmare med boken. Här har glada överraskningar samlats i en brokig mångfald och man läser med igenkännandets glädje igenom detta, som inte betungas av något annat system än att det rör sig inom samma fängslande krets. Så här kan det låta: "R i c k u l: Kringvandrande affärsmän fanns det flera slag i min barndomstid, säger en meddelare (född 1865). Det var "borstryssar", "slippkörare", "bleckjudar", "björnledare", "kvacksalvare", "spå-

are", "koppare" och "ådrare". — — — De gingo över hela Estland, men dit som de hade börjat gå, så gick de sedan alltid; *Karla* och *Ivann* gingo i Nuckö socken, *Vasilje* och *Petrof* i Kors socken, *Mihail* och *Batesinka* i Mats socken. På hösten kommo de, och på våren gingo de hem." Eller "Ormsö: "underman" kallas en gift huvudarvinges yngre bror, eventuellt själv gift, som bor kvar i "perjan" (estn 'familjen'; här avses vad som brukar kallas 'storfamiljen'). — "Undermännen" fingo i allmänhet "gå i kordan" dvs göra gårdens dagsverken vid godset. Bonden själv gick väl någon gång. Som exempel härpå anföres *Dibe Krabes'n*, Anders från Krabbesa i Diby, som var "tischlare", dvs snickare under herrgårdstjänsten." — Här stöter vi på mycket värdefulla sakuppgifter, berörande alla sidor av samhällslivet, här skymtar också fram en del människotyper som man har nöjet att känna igen även från mellankrigsåren: Täckens Tiina m. fl. Jag föreställer mig att det måste vara lika fängslande för en bonde därbortifrån som för en vetenskapsman här att läsa översikterna, noterna, parallellanteckningarna och strönotiserna.

Än språket då? Ja, hjärtat i den stora materialsamling om svenskarna i Estland, vilken Nils Tiberg med outtröttlig flit lagt upp och organiserat i Uppsala Landsmålsarkiv under de år estlandssvenskarna varit bosatta i Sverige, är den stora kortordboken, vilken nu omfattar ca 15.000 ord med i genomsnitt 4—5—6 ordsbelägg per ord jämte minst 35.000 exempelkort, från alla orter. Genom *nyckelorden* på korten kan man dessutom komma åt de sakupplysningar, som samlingarna innehåller. Men det redan tidigare mest ingående behandlade dialektområdet — Nuckö-Rickul — har i tryck fått sin ordsfatt bevarad för eftervärlden och forskningen. Nr 2 i serien "Estlandssvenskarnas folkliga kultur" heter nämligen "Ordbok över Nuckömålet", och det är Gideon Danell som står bakom detta monumentala arbete. 500 sidor diger är boken. Dessa sidor omfattar inte enbart uppslagsord, dialektord och översättningar utan även kulturhistoriskt värdefulla artiklar om de mest skiftande saker från estlandssvenskarnas värld. Nils Tiberg har förut skrivit härom i *Kustbon*. — Gideon Danells doktorsavhandling heter "Nuckömålet". Den trycktes 1905. 1934 följde en andra och tredje del av detta arbete. I år utkom i *Svio-Estonica* "Texter på Nuckömål upptecknade 1895 av Selim Perk-lén". Det är återigen Gideon Danell, som denna gång har ombesörjt en utgåva av de äldsta bevarade uppteckningarna på nuckömål. Texterna är försedda med inledning och översättning av utgivaren och omfattar 53 sidor. Första "sagan" i samlingen lyder: Äiduk e trisketien hær e Gütanes vár skrattn upa hläpp rían nér, o tärmæ so to en ain pass o beria triske mæ a. To bón he só, kéndn ätt forken o iua bakittn, soss än en mut giva se e fréen. Ätt han tien mut bón bere suva e rían, än inga fotet sküld få ské. Ätt kuild, tå skrattn kam in o laid óhäilsa, sia fráa bón, hankfære en änt häilsa sum forr, o knústa nuan

otn. Sia bosa skrattn üta donna o had tule denn um se, sum tå man hlåur mä naike e vägge. (I *Kustbons* tryck har utgåvans transkription inte kunnat följas i alla detaljer.) Här talas vidare om en annan "spiritus" i Gutanas, om bonden som fick vargskinn, bröllopsföljet som blev förvandlat till vargar, köpmannen som förvandlades till varg, de trollkunniga runöborna, påtrollade löss, om maran, sagor om vandrande själar, om en herre med "led tunga", om gumman med den uppochnedvända psalmboken m. m., m. m. Upptecknaren var finlandssvensk, uppenbarligen med gott öra för dialekter. Meddelaren-berättaren, vem det nu kan ha varit, visar sig behärska sin dialekt på ett ypperligt sätt. Texterna är i fråga om språkbehandling små mästerverk, med målets, folkets och berättarens humor hela tiden skimrande i bakgrunden.

Nuckö-Rickul är sålunda det område, som behandlats mest ingående ur vetenskaplig synpunkt. Dock är inte ens här tillnärmelsevis allt gjort som måste göras för att bilden av ett boplattningsområde, dess språk och kultur skall framstå så fullständig som den kan bli i böcker. Men man arbetar vidare...

I detta kåseri vill jag slutligen nämna en bok av annan art än de här ovan omtalade — jag tänker på Sven Danells "Guldstrand". Här är det frågan om minnen och hågkomster, glimtar från livet i bygderna och från författarens arbetsfält därute. Alltså inga vetenskapliga pretentioner, inget huvudbry vid läsningen. "Guldstrand" presenterades för övrigt för kort tid sedan i *Kustbons* spalter, och därför må det vara till fyllest att i detta sammanhang rekommendera den som god julläsning.

Edvin Lagman.

Lyckat höstsamkväm

Närmare 200 personer hade lördagen den 1 november hörsammat S. O. V:s inbjudan till höstsamkväm och Gustav-Adolfsdagsfirande på Margaretaskolan i Stockholm. Då arrangörerna endast vågat hoppas på ett sjuttio-tal deltagare, stod man till en början tämligen handfallen inför den oväntade publikinvasionen. Man lyckades emellertid efter ungefär en timmes försening bemästra situationen och så småningom kunde alla beredas plats vid dukade bord.

Fil. mag. Edvin Lagman hälsade å föreningens vägnar välkommen, varefter han lämnade en kort översikt över den värdefulla litteratur, som under de senaste åren utkommit om estlandssvenskarna. Därefter föredrog S. O. V:s blandade kör under folkskollärare Viktor Amans ledning på ett förtjänstfullt sätt några gamla, välkända sånger.

Den trevna samvaron avslutades med ett kortfilmsprogram, vari bl. a. ingick en för våra förhållanden viktig tilldragelse, nämligen urpremiären av en film om Kustbohemmet på Ramsö. Filmen, som framställdes av den estniska filmmannen Harald Perten, hade välvilligt utlånats av pastor Ivar Pöhl.

Hovpredikanten

Sven Danell:

EN JULHELG

Helgerna voro arbetsfyllda. Vid jul, påsk och pingst firades inte bara annandagarna utan också tredjedagarna som helg- och gudstjänstdagar. Påskhelgen, som på sätt och vis började redan skärtorsdags eftermiddag med den stora nattvardsgången, varade sålunda nära sex dagar under oavlåtligt predikande, döpande och vigande. En påsk hade jag tjugu barndop på vitt skilda ställen i församlingen, och det sista började halv tio på kvällen. Hade inte de långa färderna mellan byarna varit, så hade väl själen drunknat i allt ordande.

Man försökte intala sig, att dessa ensliga slädfärder under kvällar och nätter skulle ge underbara tillfällen till meditation. Egentligen var det rätt klenk med denna. Var nordan skarp, så trängde kölden igenom både kosackpälsten och valenköj*, och då gick det inte bra att tänka. Ibland talade dock Gud så direkt och påtagligt, att man inte kunde undgå att höra.

En kväll i jultiden hade jag varit uppe i Höbring på bypredikan. Bortresan hade gått på prima slädföre i nyfallen, lös snö. När andaktsstunden sent på kvällen avslutades, hade det blåst upp till storm, och fastän det var kallt, var marken bar på alla öppna sträckor. Snön hade helt enkelt blåst bort. Det var en pina att höra medarna gnissla mot marken verst efter verst, och det skulle ta många timmar att i den takten ta sig till Birkas, där jag skulle tillbringa natten. Jag styrde därför på små skogsvägar neråt Sutlepsviken för att köra på isen den återstående sträckan. Innan jag hunnit ner till Sutleps by, var klockan halv ett på natten. Jag behövde hjälp med att hitta ut på viken, ty det fanns taggrådsstängsel kors och tvärs. I en enda stuga lyste ljus. Jag knackade på, och några unga pojkar, djupt försjunkna i sitt kortspel, kisade överrumpnade mot prästen, som kom inramlande ur mörkret. En av dem gick beredvilligt med och visade väg. När vi genom en labyrint av taggrådsinhägnader kommit ner till strandbrynet, visade han mig på ett ljus på motsatta stranden och sade: "Det där är Lyckholm. Håll kurs på det ljuset, för där kan man komma upp på land." Jag visste att anvisningen var behövlig. I vassruggar fryser det sällan ordentligt, inte heller över stenar, som nå upp nära ytan, och om man inte körde i land på rätt ställe, kunde man inte bara gå ner sig med hästen utan, om man lyckades ta sig i land, råka in i taggråd i mörkret.

Jag höll alltså kurs på ljuset en eller annan verst. Men så, helt plötsligt försvann det. Stjärnorna voro skynda av moln, och några ljus på övriga stränder syntes inte till. Det var sällsynt, att nucköbor brände lampolja vid denna tid på dygnet. Jag for som i blindo. "Jäntan," som jag hade för släden, var oviss om orienteringen. Stå

stilla och frysa hela natten hade varit synd om djuret. Jag höll min kurs efter vinden, dock väl vetande, att denna vred sig hela tiden.

Efter ytterligare en stunds färd såg jag plötsligt ljuset framför mig igen. Det hade antagligen aldrig varit släckt utan kommit bakom någon byggnad e. d. en stund. Men nu körde jag gamla Jäntan i ömsom trav och galopp, ty jag ville inte bli utan vägledning en gång till. Det gällde att skynda på, medan man hade ljuset.

Den natten hade Försynen själv givit en stark och god utläggning till det ord, som genljöd i mina öron, medan Jäntans broddar revo loss ishagel, som piskade ansiktet. "Medan I haven ljuset, vandren i ljuset . . ."

Julaf tonskvällen 1931 talade jag vid en barnfest i Klottorps bönhus. Det var svenska barn och svenska sånger. Inte var jag uteslutande glad åt dessa barnsammandragningar överallt i bönhuset på den afton, som framför andra borde vara hemmens högtid. Men det brukades nu en gång så, och dess värre hade även de frommaste föräldrar därute märkligt liten förmåga att skapa kristen högtid därhemma. Hellre då barnfesterna än ingenting alls.

Jag hade åter Birkas' Jäntan, en älsklig varrelse med kanske en gnutta ädelt blod, lätt i sina rörelser men litet kort i steget av begynnande åldersstelhet. I månsken och till klangen av Jäntans dombjällror blev färden i månsken upp till Rikullvelde och Hinnåsgården nästan en gudstjänst. Jag kom sent fram efter den långa slädfärden, men enligt överenskommelse var dörren olåst och sängen i ordning. En liten lampa stod och brann i Anders' storstuga. Jag tänkte att den stod där för att lysa mig till mitt rum och släckte den, när jag fått av mig pälsen. Dagen därpå sade mig Anders, att den hade bort få brinna ända till morgonen, ty så var bygdens sed på julnatten.

I otta gingo vi till kapellet, först Anders och jag, efter oss i snöstigen Tiu och så de övriga. När vi kommo fram, var det med nöd jag fick upp dörren för folkträngseln. Den gick nämligen inåt. Ottegudstjänsten blev just en sådan strålande högtid som man önskar sig, men mycket lång. Jag tror att det var sex körsånger, och minns jag rätt talade både missionsförbundspastorn och jag enligt gällande skick och sed. Gudstjänsten tog fyra timmar, och det var ljusan dag, innan allt var slut. Men föret var bra, och jag hoppades hinna i tid till tåget i Hapsal. Jag skulle nämligen resa till Kors för att där hålla svensk gudstjänst på Annandagen, och för att vid en så betydelsefull högtid inte riskera att fastna i en eventuell snöstorm på vägen längs nordkusten skulle jag ta tåg från Hapsal till Vasalemma station, där skjuts skulle möta.

Knappt var emellertid julottan över, förrän två

* Ryska filtstövlar.

glädjestrålände barnafäder trängde sig fram genom mängden och bådo om dopförrättning i sina hem. Det hade börjat töa, jag hade 3 mil till Hapsal över vatten och land, och föret kunde hinna bli dåligt under dagens lopp. Efter någon tvekan resolverade jag, att ett barndop kunde medhinnas, men ej två. De båda hemmen voro nämligen belägna i skilda byar.

Högtid blev det i doggården. Halmkronan, estlandssvenskarnas förnämsta julprydnad, hängde spenslig och lätt i taket, riggade båtmodeller voro uppställda på små väggkonsoler, och en gemensam stänka med svagt och hyggligt öl gick runt laget från mun till mun. Den jordiska och mänskliga glädjen helgades av Honom, som, när denna inom kort är försvunnen, skall "sötman av en evig nåd i sorgekalken blanda."

Men när dopet var över och en tallrik nuckösoppa inmundigad, måste jag sätta fart på Jäntan. Solen riktigt gassade, smältvatten rann i medspåren, och med varje halvtimme blev föret sämre. Allt längre sträckor måste köras fot för fot, och när jag äntligen hann till Birkas, skymde det på. Det var visserligen ännu 4 verst till stranden, men eftersom jag visste att isen på Hapsalviken var för dålig för att bära en häst, ställde jag in Jäntan för att fortsätta till fots. Folkhögskolan var tillbommad nu under jullovet, men jag hade en nyckel och gick in för att se, om det möjligen fanns en bit bröd, ty det hade gått många timmar sedan jag lämnade doggården. Allt var emellertid tomt och kallt. Några tussar vadd från den ensligt drömmande julgranen fingo tjäna att täppa till näsan, som blödde på grund av nattvak de senaste veckorna. Och en soffa frestade till några minuters vila. Så bar det iväg. Kosackpälsten var ej alltför tung att marschera i, och kappsäcken var med avsikt lätt packad. Under de 4 versten ner till Österby hann det bli beckmörkt. Blåsten tilltog och slet vilt i kappsäck och päls. Det var västan. Alltså påvatten. Skulle blåsten hinna bryta upp isen innan jag hann över? Det skulle varit av intresse att se hur viken såg ut.

När jag närmade mig landfästet för den nästan kilometerlånga piren, dök en ficklampa upp ur mörkret och bländade mig. "Gå inte över sjön i kväll!" röt en röst på estniska. När vi passerat varandra, kunde jag urskilja att det var två män jag mött. De voro på väg från stranden in mot byn. När de förstodo att jag tänkte fortsätta, ropade den ene, bölande som en mistlur för att höras genom blåsten: "Om du ändå går, så gå inte mot det röda ljuset utan mot det vita!" Det var en mycket tacknämlig anvisning, kanske livsviktig. Man kunde alltså inte hålla på det röda ljuset utåt västra delen av Hapsals hamn utan måste hålla kurs längre in.

Som jag väntat, hade blåsten pressat upp påvatten på isen, och detta gick redan i rätt höga vågor. Givetvis slogo vågorna över mina knähöga stövelar, som nästan genast vattenfylldes. Men vatten i stövelskaften blir rätt varmt efter en stund. Det är alltid varmare att vada med kläderna på än

barbent. Frågan är bara, hur man skall klara sig efteråt, om man inte har tillfälle att få torrt på kroppen. Dumt nog hade jag inga bytesplagg.

Brottningen med blåsten ute på isen blev så hård, att överkroppen dröp av svett, medan benen plaskade i mer än tillräcklig svalka. De knappa tre versten över viken tycktes ändlösa. När jag kravlade mig upp på kajen i Hapsal med tack till Gud för att isen inte hade brutit upp, var jag ungefär lika våt av svett upptill som av saltvatten nertill. Det var 2 verst till stationen, och på juldagens kväll var ingen izvoschik* synlig. Alltså satte jag kurs på stationen. Jag hann tåget i tid och kastade mig utmattad på tredjeklasskupéns träbänk. Efter ett par timmars dunkande i sken-skarvarna steg jag av i Vasalemma med känslan att ha hjul som dunkade inne i huvudet. På stationsplanen var öde, tomt och natt. Ingen skjuts hade kommit mig till mötes. Som det senare visade sig, hade mitt senaste brev till Dunkelmann inte kommit fram. Posten var väl överlupen av julkort.

Frysande som en våt hund irrade jag omkring i det lilla tröstlösa stationssamhället. Till Kors var 22 verst, och att nu marschera den vägen med kappsäck och päls var inte inbjudande. Än värre vore att gå brandvakt i blåsten med sura kläder. Ingen kände jag här, och ingen människa syntes till, förrän en ung kvinna kom emot mig på samhällets enda gata. Litet tveksam om hur hon skulle uppfatta det, frågade jag så hövligt jag kunde, om det fanns någonstans där man kunde få nattkvarter. Jo då, det gick för sig hos henne, det. Hon gick före till sitt hem, där husmodern, en tjock kvinna med rått och brutalt utseende, tog emot. Jag hade en känsla att det inte var något alldeles bra ställe, men det fanns inget val. Något tvekande visade frun mig till en liten snickarverkstad, där det förutom hyvelbänken stod en säng. Ena fönsterrutan var utan glas och i stället förgillrad med sådana spånor som man gör korgar av. Träspånen pepo bedrövligt i stormen, och det blåste friskt i rummet. Men i en snickarverkstad fanns väl åtminstone inte ohyra, och jag hade dessutom känslan att man inte borde bli intim med den här familjen. Gumman hade tydligen tänkt att jag skulle be att få komma in i våningen, ty hon såg en aning förvånad ut när jag förklarade mig nöjd med verkstaden. Denna brukade tjäna som sovplats för hundarna, sade hon, men eftersom dörrlåset var bortramlat, skulle hon gillra stolar för dörren, så att de inte kunde komma in. Så tog hon med sig lampan och gick sin väg. Mycket riktigt staplade hon, såsom jag hörde i mörkret, en barrikad av stolar utanför den trasiga dörren.

Så snart hennes tofflor hasat därifrån, följde ett väldigt brak, när hundarna, som tydligen voro stora stormade barriaden i ett ögonblick och rusade in. Det skulle ha intresserat att veta hur de sågo ut, men kolmörker är kolmörker. Den ene, som kravlade sig upp i bädden och lade sig på mig, vägde ungefär så mycket som ett 10—12 års barn. Men hans lukt vittnade om en så fruktansvärt

* Droskkusk.

försummad personlig hygien, att det uppenbarligen skulle bli omöjligt att få en blund med honom till sängkamrat. Skulle han bli arg, om jag sparkade honom? Försöka duger, och utan större våld än nöden krävde förpassade jag honom i golvet. Inte en mornning hördes, men han var ögonblickligen uppe, och lade sig på mig igen. På nytt sparkade jag ut honom, och ånyo återtog han strax sin plats. Det kunde väl ha varit midnatt när jag lade mig, och en stor del av de återstående timmarna tillbragte jag med denna tvekamp med en osynlig motståndare. Det blev jag som fick ge mig. Hans envishet fick mig att ta reson.

Förresten hade jag snart upptäckt, att det fanns något som luktade värre än hunden, och det var kudden. Att luta kinden mot den var outhärdligt, varför jag låg med näsan i vädret hela tiden. Till min tröst tänkte jag med skadeglädje på all den ohyra som måste finnas i en sådan kudde och som nu, lamslagen av kölden, gick miste om sitt offer.

Plötsligt avbröts mina sällsamma julbetraktelser av ett brak, ännu värre än det hundarna åstadkommit. Det lät som om en av väggarna störtat samman, och nu kom stormen med full kraft och isande kyla från det håll varåt sängens huvudända vette. När det efter mycket långa timmar blev en aning dager, visade det sig, att en permanent igensatt dörr hade brutits loss av stormen strax bakom mitt huvud och halvlåg där med tjärdrev och blånor fladdrande i kanterna. Utanför var en glasveranda, praktiskt taget utan glas. Därav kom det sig, att efternatten känts som ett stycke friluftsliv.

Eftersom det ändå inte fanns en tanke på sömn, kom gryningen som en befriare. När jag efter en bit mat i stugan kom ut på förstutrappan, fann jag att vinden hade kantrat över till ostan och blivit verkligt bitande kall. I går hade det varit tö, men nu var marken som glaserad. Till postgården, där man kunde få posthäst, var två verst, och jag knallade dit med min kappsäck. Gästgivaren var föga trakterad av att få på halsen en åktur på 20 verst bort och lika många tillbaka i detta väder, men han var ju skyldig att skjutsa och fick foga sig. Nyfiken var jag på vad för häst jag skulle få, ty därpå hängde inte bara om jag skulle komma fram till Kors' kyrka i tid utan också hur länge jag skulle få sitta i blåsten i sura kläder. För släden leddes fram en präktig svart vallack, tydligen en korsning av estnisk lantras och ädelt blod. Det lovade gott. Men o ve! Så snart jag satt mig i släden vid gästgivarens sida, visade det sig, att hästen haltade på ena bakfoten. Vi måste köra mycket i skritt, och det blev väl en tre timmars tråkande i blåsten, innan vi voro framme vid Kors' kyrka.

Vid kyrkporten mötte jag klockaren. "Har det kommit några svenskar?" frågade jag. "Svenskar, svenskar — här i socknen finns inga svenskar!" mässade han hänfullt på sin vanliga melodi. Jag var vresig av köld och smällande huvudvärk. En syndig lust att klämma till honom kuvades, mindre av kristlig kärlek till nästan än av sinnet för vad som kunde passa sig vid kyrkporten en julhelg. Emellertid stämde han mig strax blidare genom

att visa med handen ut över den vidsträckta kalmarken utåt havet norröver, ditåt svenskarna bodde, och förklarade helt sakligt och utan ironi: "I sådant väder kan ingen människa ta sig hit." Det var i det närmaste dagsens sanning. Hela kalmarken var hal som glas. Att stå upprätt på sina ben där i rykande storm ens ett ögonblick var helt utom människomakt, såvida man inte hade järnbroddar under fötterna.

Det fanns emellertid en, som hade utfört det omöjliga. Kurks min trogne vän och gode tolk, hade tagit sig över. Han hade vinden snarare med än mot sig och menade inte att det varit så svårt.

Sedan jag en stund tinat upp mina frusna lemmar i sockenstugan, gåvo Kurks och jag oss i väg för att hålla gudstjänst i Korkis i stället. Dit var inemot en mil, varav över hälften var kalmark. I brist på isbroddar måste vi krypa på alla fyra det mesta av den första halvmilen under utnyttjande av varje uppstickande jordklump, varje hög frusen hästspilling, varje grästuva som nådde upp genom isen och varje videbuske. Sedan kom man i lä för skogen och började kunna gå upprätt som en människa. Snart voro vi framme i byn, och glädjen blev stor när budet gick runt om svensk julgudstjänst. Man gick man ur huse till skolhuset.

På sätt och vis var det en alldeles vanlig gudstjänst, lik alla andra i Korkis. Gamle Lehtmets var där, den intelligente och beläste gamle läraren, som levde så fattigt på sin usla pension men var så rik på kunskaper och livserfarenhet. Och lilla linhåriga Meta med änglaansiktet hjälpte mig att predika utan att ana det, och de hederliga Norrmans också, och den halvt sinnessjuka S. och Jüri Pella med både mor och hustru och en hel rad av sina barn, som hade så stora ögon, för det låg i släkten.

Men fastän gudstjänsten på sätt och vis var alldeles som vanligt, minns man den med en säregen segerglädje. Djävulen tycktes ha satt sig i sinnet, att det inte skulle bli någon svensk gudstjänst i Kors på den helige Stefanus' dag. Men han hade fått dra det kortaste strået.

Martyrernas blod hör ju till ett helt annat kapitel än frusna lilltår, och ändå tycktes det mig, som om jag fått vara med om en liten framgång för Guds rike, också jag. Mer än åt fullpackade julottekyrkor gladde jag mig åt skaran i Korkis' skola och åt den lilla segern, som var "ljuv, ju mer den kostat".

På hemväg genom Kors' kyrkby mötte jag Dunkelmann, som med armarna utsträckta för att kunna balansera i halkan skumpade från sockenstugan till kyrkan i kort galopp i sin fotsida vargskinnspäls. Han var sent ute och hade bråttom till sin estniska gudstjänst. Vi önskade varandra god helg, och så gick min färd hemåt till tredjedagens gudstjänster.

Minnen från sju månader i Korea

Många estlandssvenskar ha som svenska medborgare under de senaste åren gjort värdefulla insatser i fjärran länder. Kustbon har i detta nummer nöjet presentera en intressant skildring från en sju månader lång vistelse som sjuksköterska vid svenska fältlasarettet i Korea. Författarinnan, rödakorssystem Maria Lindström från Ormsö, delade sina vedermödor och glädjeämnen i Pusan med rödakorskollegan Otti Gjerdman från Nuckö.

Jag anmälde mig för tjänstgöring vid svenska fältsjukhuset i Korea i juni föregående år, men hade nästan hunnit glömma hela historien, när inkallelseordern kom i mitten på oktober månad. Det blev nu bråda dagar med en hel mängd instruktioner och vaccinationer. Den 1 november var emellertid allting klart och resan till Korea kunde börja. Det vore kanske synd att säga, att jag kände mig så där riktigt väl till mods. Jag visste ju först och främst inte mer om Korea, än det lilla jag läst i en gammal reseskildring, som var skriven före kriget. Dessutom oroade jag mig naturligtvis för språket.

Vi voro en grupp på fyra sjuksköterskor, som följdes åt under hela den långa vägen. Resan blev för mig en stor upplevelse, emedan jag aldrig förr varit ute och rest. Bara att flyga så långt, var ju en sensation. Av de städer där vi stannade något längre gjorde Kairo, Bangkok och Hongkong det djupaste intrycket på mig, antagligen för att de voro så olika allt det vi nordbor voro vana vid. Hela vistelsen i Kairo var som en saga ur Tusen och en natt. Pyramiderna i öknen, kamelerna, de beslöjade kvinnorna, de fez- och dokklädda männen, allt bidrog till att ge oss intryck av att vi drömde.

Själva staden var vacker, men eftersom det försiggick oroligheter just då, fingo vi inte röra oss så fritt vi skulle ha velat. Vi voro ju uniformklädda och kunde ha blivit tagna för engelsmän. Det sista var flygbolagets påstående.

Bangkok bjöd på resans fasansfullaste natt. Vi hamnade på ett hotell strax utanför stadens hank och stör. Hotellet var snyggt och prydligt, men döm om vår förskräckelse när vi märkte, att taket och väggarna kryllade av små sandfärgade ödlor. Inomhus tordes vi inte vistas för ödlornas skull och utomhus höllo myggen och ormarna på att skrämja ihjäl oss. Visserligen höll sig hotellet med tvenne ormväktare, men som vi redan fått en viss erfarenhet av österlänningarnas ovilja mot att röra sig snabbt, ansågo vi, att väktarna inte gjorde stor nytta. Sedan vi samlat ihop allt vårt mod kröpo vi till sängs omgivna av alla upp-tänkliga mystiska ljud, men först och främst av ödlor. Överallt. Eftersom sängarna voro omslutna av moskitonät, togo vi alla våra kläder med oss in under nätet för att på morgonen slippa hitta ödlor i ärmar och fickor. Men roligt var det inte att ha ödlorna springande omkring på

moskitonätet hela natten. Nu måste jag nog i sanningens namn tillstå, att det inte bara var ödlornas fel att vi inte kunde sova. + 40° på natten kan nog få vilken nordbo som helst att sova oroligt.

Utom ödlor är Bangkok rikt på vackra Buddha-tempel och billiga silverarbeten.

Hongkong är handelsstaden framför många andra. Billiga varor, men massor av fattigt folk, som när klockan blev 11 på kvällen rullade ut sina bastmattor på trottoarerna och somnade. I Hongkong prövade jag också på att åka rickshaw. Det gjorde mig så ont om de barfota springande pojarna, som, inom parentes sagt, voro ena riktiga små rackare att lura folk, men som ändå äro människor som vi.

Japan uppvisade ett helt annat ansikte än jag föreställt mig. Allt var välordnat och rent, men man fick en känsla av att japanerna intogo en något avvisande hållning gentemot oss.

Och så en klar novemberdag hade vi nått målet för vår långa resa — Korea. Vi landade på flygfältet i Pusan. Det första ögat mötte var intensivt gröna berg, klarblå himmel och stora moln av damm på vägarna. Färden till sjukhuset gick genom stadens utkanter. Det var allt annat än angenäma syner som mötte oss: trasigt klädda, snoriga och såriga ungar, utmärklade hundar, grå "kojor", som enligt västerländska begrepp inte skulle ha dugit ens till bostad åt hundar, dammet som virvlade upp i tjocka moln och stack i ögon och hals och därtill den outhärdliga stanken. Dessa första starka intryck fingo mig att undra hur jag skulle orka stå ut under ett halvår i detta land. Kontraktet lydde nämligen på sex månader. Men innan jag hunnit undra för mycket, stannade jeepen för kontroll under ett vitt trävalv, där den svenska flaggan vajade högt över allt det grå tillsammans med rödakorsflaggan och Förenta Nationernas blåvita fana. Det var som att komma hem.

Jag kanske skulle berätta, att Sydkorea består av gräsbevuxna berg, med någon liten dvärgtall här och där, mera sällan lövträd. Men det finns "oaser" mitt i allt det kala, det är dalsänkorna med en sådan prakt av blommor och träd att man bara står still i ren beundran.

Runtomkring bergen ligga ris- och hirsodlingar i avsatser. Ibland äro åkerlapparna inte större än 3—4 meter på bredden och kanske det dubbla på längden. Men koreanerna tänka tydligen som så: många lappar små gör en stor åker.

Pusan, där det svenska sjukhuset ligger, är numera en miljonstad. Staden består av otaliga kullar och dalar. I utkanterna bor den fattigaste befolkningen och flyktingarna i basthyddor, pappershus eller grottor, direkt grävda in i sandberget. Jag behöver väl knappast tala om, att nöden är stor. Visserligen levde befolkningen på ris och betor, men även denna enkla diet kostade

pengar. Och därför stal de stackars människorna allt de kunde komma över.

Koreanerna använde i regel inga underkläder. Männerna bära en rock och mycket vida byxor. Både rocken och byxorna äro vadderade på vintern. Kvinnornas klädedräkt består av en kjol och en kort blus, för övrigt ganska lik ormsöbornas "särke och ärmar". Till fest bära kvinnorna tunna sidenkläder av samma modell, men i mycket skarpare och gladare färger.

Småbarnen bäras på ryggen, alla andra tunga bördor på huvudet. Klimatet är mycket mildare än hos oss. En del av personalen badade i havet på julafton och enligt deras utsago lär det inte ha varit kallt. I lä kunde man solbada under hela vintern, men annars blåste det kallt och isigt. Snö såg vi inte till mer än ett par gånger. Det var ändå inte kallare än att man under hela vintern kunde hitta blommor i bergen, huvudsakligen azalea, att lysa upp de trista rummen med. Jämfört med omgivningen var sjukhusområdet som en oas i öknen. Själva sjukhuset bestod av två stora huvudbyggnader och några mindre hus. Resten utgjordes av träbaracker med plåttak. De användes dels som sjukavdelningar för soldater och koreaner, dels som bostäder för personalen.

Där fanns också en liten kyrka, som från början varit en vanlig träbarack, men som pojkarna på fritid byggt om till den mest stämningsfulla lilla helgedom med predikstol, altarring och riktiga kyrkbänkar.

Antalet vårdplatser på sjukhuset höll sig omkring 450, men det var inte alltid vi hade så fullbelagt. Så småningom lyckades vi utverka tillstånd att få vårda koreanska patienter i fyra baracker.

I december kom Otti Gjärdman och allting blev med ens mycket lättare. Hon arbetade visserligen inte på sjukhuset utan på en poliklinik för barn ute i Pusan, men vi bodde tillsammans och träffades på kvällarna, vilket ju var en tröst bara det.

Att livet i Korea inte precis var en dans på rosor säger sig självt. Jag minns särskilt en liten episod. Det var strax innan Otti skulle komma och jag hade tänkt göra det litet hemtrevligt på det rum, där vi skulle bo. Jag hade skurat golven, väggarna och taket, köpt tyg till gardiner och dukar på svarta börsen för kristligt dyra pengar. Den kväll allting var färdigt och rummet såg någorlunda hemtrevligt ut, kändes det riktigt varmt i hjärtat. Bara några timmar senare såg rummet ut som ett urblåst äggskal. Glasplitter, fönsterbågar, sand, grus, eldningsolja och sot från kaminen kämpade om utrymmet på golvet. Kommunisterna hade nämligen antänt ett ammunitionsupplag i närheten, varvid även svenska sjukhuset höll på att flyga i luften. Att alla svenska klarade sig oskadda, med undantag för några ofarliga skärsår, får nog betraktas som ett under. Det var bara att sätta igång med upprensingsarbetet. I stället för fönsterglas använde vi röntgenplåtar och det gick riktigt bra att hålla

Rödakorssystrarna Otti Gjärdman och Maria Lindström.

kylan ute under de veckor det tog att skaffa fram glas.

Alla högtider firades så gott det gick enligt svenskt mönster.

Vi hade sålunda Luciatåg med både tärnor och stjärngossar. Patienterna fingo kaffe och en svensk lussekatt. Det var inte så många av patienterna som förstodo vad Lucia symboliserade, men undra på det, så många olika nationer och raser som voro representerade där, från svartaste svart och sedan alla nyanser uppåt till vitt. Det var inte att undra på att en stackars etiopier, som vaknade av sången och såg flera vitklädda gestalter med brinnande ljus, trodde sig ha blivit flyttad till en annan värld. Han rusade upp ur sängen och började i sin förtvivlan åkalla sina hedniska gudar. Vi i vår tur blevo så häpnade, att vi alldeles kommo av oss i sången, innan vi begrepo hur det hela hängde ihop. Det var minnsann inte lätt att fullfölja luciatåget efter det intermezzot.

Höjdpunkten på julfirandet var julaftonsmiddagen, då vi fingo äta så mycket sill och hårt bröd vi ville. I vanliga fall bestod maten av amerikanska konserver.

I januari öppnades en barack för sjuka koreanska barn. Jag var nog lycklig att få hand om denna avdelning, som kom att bli mitt största och käraste minne från Korea. Barnen kommo till oss ovårdade, smutsiga och lusiga, i trasiga kläder, men väl tvättade och avlusade samt iförda rena skjortor, kunde man inte motstå dem. Bara att se dessa stackare varligt stryka över de rena lakanen i sängen gjorde ont i hjärtat. Hela den svenska personalen riktigt tävlade om att skämma bort dem.

Det hände dagligen att våra pojkar tittade in och lämnade en liten hemmagjord leksak, litet frukt, choklad eller kex, för att inte tala om tuggummi, som var barnens förtjusning. Som alla koreaner hade barnen mycket lätt för att lära sig språk och det dröjde därför inte länge, innan många av dem kunde en hel del svenska barnvisor och sånger. Vi lekte oss fram. Barnen lärde sig svenska, vi koreanska.

Ett av barnens största glädjejämnar var att få gå i kyrkan på söndagskvällarna. Jag tror nog, att det mest var orgeln, sången och de levande ljusen som tilltalade dem. Men när vi någon gång sjöngo "Tryggare kan ingen vara", som var en av sångerna barnen kunde och de små svart-håriga, snedögda barnen stämde in på felfri svenska, ja då hade nog de i vardagslag så karska svenska mannarna inte långt kvar till tårarna.

På tal om barnens förmåga att snabbt lära sig svenska ord och att göra sig förstådda, påminner jag mig lille "Plutten". Det var omöjligt att hålla reda på barnens koreanska namn, varför de flesta fingo svenska smeknamn. "Plutten" var knappt tre år och det allvarligaste barn man kunde tänka sig. Ingenting kunde få honom att vare sig tala, skratta eller gråta. I barnbaracken tjänstgjorde en mycket duktig sjukvårdare vid namn Karlsson. På andra dagen "Plutten" låg inne, hörde vi honom plötsligt ropa "Karlsson"! När sjukvårdaren kom fram till sängen, fortsatte han med samma oföränderligt buttra ansiktsuttryck: "Kissa". Gissa om vi blevo häpna! Pojken var ändå inte tre år fyllda!

Så småningom blev det en vana, att vi strax före liggdags hade en lek- och pratstund. Språket vi samtalade på bestod till lika stora delar av koreanska, amerikanska, svenska och gester. Men vi förstodo varandra och jag hade minst lika roligt som barnen. Först sedan vi läst "Gud som haver" och sjungit de svenska och koreanska nationalsångerna blev det godnattdags.

De flesta av barnen hade just ingenting i klädväg och inget riktigt hem, oftast beroende på att de voro flyktingar. Till dem hörde Chae Mi Cha, "Lotta", avdelningens lilla goda ande. Hon lekte med småbarnen, hjälpte nyinkomna tillrätta, redde upp tvister och hann göra oss tusen små tjänster. Trots sina 13 år var hon inte större än en svensk 8-åring. Hennes största glädje var att få se bilder från Sverige. Särskilt fäst blev hon vid ett amatörfoto av min lilla syster. De gånger hon önskade sig lika "fina kläder" som de min lilla syster hade på kortet voro inte få. De i "Lottas" ögon så åtråvärda kläderna bestodo av en vanlig veckad yllekjol, blus och brokig yllekofta. För lilla hemlösa "Lotta" voro dessa kläder blott en önskedröm.

En annan liten flicka, Kim Chung Cha, "Josefine", hade bara en enda önskan: att få fara till Sverige, sagolandet, där ingen behövde frysa och svälta och alla hade gott om pengar. Det var så hon föreställde sig Sverige. För ungefär en månad sedan fick jag ett brev ifrån henne. Det var adresserat till "Maria, Sverige", men det kom ändå fram så småningom. Och här sitter jag nu med ett långt brev, som jag inte kan läsa ett ord av, eftersom det är skrivet med koreanska skrivtecken.

Koreavistelsen var inte bara lek och sång. Barnen togo lång tid i anspråk och dessutom voro de vuxna patienterna i regel mycket svårt skadade och behövde ständig tillsyn. Det var många gånger arbetsamt, men såg den som skulle ha

På förekommen anledning

Ofta får man se vår Kustbon som omslagspapper eller använd till rökpapper. Det är dålig användning av vår tidning. Varje nummer av vår kära lilla Kustbon borde efter läsningen omsorgsfullt läggas undan i skåp eller låda och bevaras för framtiden. Det är en glädje att efter fyllt år genomgå alla numren, läsa de egna bitarna om våra egna svenska bygder, lägga blad till blad och minnas, att varje nummer kostat en stor ansträngning på vår svaga kassa, mycken kärlek till vårt svenska folk och en dryg andel av vår tro på en ljusare framtid. Varje nummer är en sten i vår framtidsbyggnad. Därför gör det ont i ett svenskt hjärta att se vår Kustbon så illa behandlad, så litet uppskattad. Alltså: spara ihop varje nummer, om möjligt låt binda in varje årgång i prydligt band! Även en annan sak: i en framtid kommer varje äldre nummer av Kustbon att bli eftersökt, dyrt betalt. Redan nu äro en del av numren slutsålda. Om ej för annat, så åtminstone av denna orsak var mycket noga med Din Kustbon. Var rädd om vårt "skötebarn"! Bara efter 10 år är varje nummer värt guld.

Farbror Svenske.

Ur Kustbon nr 2, årgång 1920.

GLÖM EJ

att

- 1) besvara och posta frågeformulären till S. O. V., Tunnelgatan 23, Sthlm
Obs. Porto 50 öre fr. o. m. 1 juni 1952
- 2) betala Kustbons prenumerationsavgift kr. 5:— till postgiro 19 72 07
- 3) betala S. O. V:s medlemsavgift till postgiro nr 35 13 11

kunnat känna trötthet och värkande fötter, när en liten svarthårig unge kom rusande från barnbaracken och ropade: "Maria, Maria, får jag en kram" och i nästa ögonblick hängde en om halsen. Trots allt elände, all fattigdom och smuts, var det inte med lätt hjärta jag efter sju månader lämnade Korea.

Maria Lindström.

Julfirandet på Rågöarna

Den sjätte december var en mycket efterlängtdag för rågöbarnen. Denna dag var som en ljusglimt i det annars så mörka advent.

Det är den mörkaste årstiden och inga som helst nöjen fingo förekomma. Man skulle vara stillsam och snäll, inte skrika och stoja, bara läsa och sjunga. Under alla dessa fyra veckor fram till jul måste barnen beredvilligt hjälpa de äldre efter bästa förmåga. Barnen gingo omkring och viskade och undrade vad "Nikeles" (Nikolaus) skulle komma med, ifall de voro riktigt snälla.

Äntligen var då "Nikeles-kvällen" inne. Man tog av sig skorna och ställde ut dem i farstun på ett väl synligt ställe, antingen vid dörren eller vid någon vägg. Ingen hade någonsin sett "Nikeles", men det berättades att han kom åkande i vagn eller släde efter en vit häst. Släden var fullpackad med alla möjliga godsaker, såsom äpplen, nötter och karameller. Någon gång kunde det t. o. m. hända att "Nikeles" hade med sig en sjal eller ett blustyg. Ris fattades inte heller, ty det skulle de olydiga barnen ha i sina skor. Man lade sig denna kväll tidigt fylld av bävan och salig förväntan och kämpade länge mot sömnen med örönen på helpänn. Kanske skulle man få höra några mystiska ljud eller måhända i bästa fall få se en skymt av "Nikeles". Snart nog somnade man emellertid ifrån alltsammans. Så fort man vaknat nästa morgon, sprang man ut i farstun för att se vad skorna innehöll. De kunde ju vara fulla med gotter, men det kunde även finnas ris eller i värsta fall hästspilling i dem. Ibland var man frågvis och ville veta, hur "Nikeles" kunde komma in eftersom alla dörrar voro låsta och tillbommade och hur "Nikeles" kunde hitta skorna i mörkret? Jo, han gick som det föll honom in, för han behövde varken låsa upp några dörrar eller tända ljus. "Nikeles" visste allt och kunde göra allt det som var omöjligt för vanliga människor.

En "Nikeles-kveld" var en liten flicka tillsammans med sin mor över i en granngård för att "hålla skymning". Far och de större systrarna voro ute på annat håll. Då flickan kom hem, stodo hennes helgdagsskor på en stol bräddfulla med gotter. Men riset fattades inte heller, för en björkruska stod instucken bland godsakerna. En annan "Nikeles-kvelder" var samma flicka på besök hos en äldre, gift syster där hon övernattade. På morgonen, då husets folk steg upp, började alla leta efter sina strumpor. Drängen klev in, svor och skrattade om vartannat. Pigan gläntade på sin kammardörr och undrade vart hennes strumpor tagit vägen. Även den lilla flickan vaknade och var bekymrad över att hennes strumpor ej funnos där de blivit lagda föregående kväll. Alla tittade förvirrade på varandra.

"Se, där är min ena strumpa", ropade flickan och pekade på sänggaveln. Hon fattade tag i den

och då följde även den andra med. Strumporna hade under natten knutits ihop med ett snöre och stoppats fulla med gotter, så att de sågo ut som julkorvar. Nu hittade den ena efter den andra sina strumpor och gladdes över sina gåvor. Drängen fick bl. a. ett paket tobak som kom mycket väl till pass, eftersom hans tobakspung hade varit alldeles tom.

Dagarna och veckorna försvunno snabbt och julen närmade sig med stora steg. Alla människor hade mycket bråttom. Brygd och slakt, byk och ljusstöpning skulle vara undanstökade i god tid före helgen. På julaftonsmorgon voro alla tidigt på benen. Alla hade bråttom och alla voro angelägna om att få sina sysslor uträttade så tidigt som möjligt. Medan det ännu var halvmörkt, började byns karlar stöka i badstugorna och snart både såg och kände man hur helgdagsröken lägrade sig över gårdarna. Det knastrade och sprakade då det halvtorra enriset brann i badstugorna. I de bastur som delades av två gårdar var det särskilt trevligt, ty där stodo två ölkannor på ugnen, eftersom båda gårdarnas karlar badade samtidigt. Även kvinnorna och barnen, som badade efter karlarna, gjorde sällskap. Då julgäsen kom in, kacklade och befallde barnen att läsa, förekom det även att de äldre tvingades visa sin läskonst. Det blev i regel någon lustighet, som livligt uppskattades, varefter gåsen naturligtvis fick smaka på ölet.

Då alla hade badat och klätt sig i sina högtidskläder, satte sig hela familjen till bords för att njuta av den goda julmaten, som oftast bestod av kokt fårkött eller fläsk, potatis och "kakobre." Efter måltiden sjöng man en psalm, varefter husbonden hämtade in julhalmen. Då han trädde in över tröskeln med kärven under armen, önskade han alla en god jul med orden: "Gud give en god jul, hälsa och lycka åt gammal och ung på sjö och land." Så ställdes kärven vid en vägg och bandet lossades, varefter husbonden tog ölkappen och stänkte litet öl i halmen. Det förekom givetvis även många andra julseder och -bruk, som jag emellertid inte skall gå in på här. Man kunde allt efter tycke och smak antingen sitta eller ligga i halmen, som breddes ut över golvet. Julhalmen uppskattades mest av barnen, som tumlade om på golvet med liv och lust. Senare på kvällen kom husmor in med gotter, som köpts eller sparats till julen. Julgranen, som kom i bruk först för c:a 60 år sedan, betraktades som någonting heligt. Det förekom ej att man dansade kring granen som i Sverige, utan man sjöng julsånger och psalmer då familjen stilla samlade sig kring de tända ljusen. Efter det ljusen hade brunnit ut, fingo ungdomarna börja roa sig med allehanda sällskapslekar. Vid sängdags bäddade de yngre åt sig i halmen på golvet. Det bör tilläggas, att alla denna

kväll höllo sig hemma. På julmorgonen gingo alla till kapellet för att besöka julottan. Eftersom kapellet var ganska nära, gingo alla till fots.

Den första juldagen tillbringades hemma i stillhet. Även på annandag liksom på tredjedag gick man till kapellet. På annandagens eftermiddag bröts den stillhet, som vilat över bygden ända sedan den första advent. De äldre selade hästarna, togo med sig småbarnen och åkte ut för att hälsa på hos släkt och vänner i andra byar. Ungdomarna från båda öarna samlades i någon gård till dans och lekar. Man fortsatte att roa sig även under tredje- och fjärdedag jul. På morgonen fjärde dag jul bars julhalmen ut och varmölskapen kom i flitigt bruk.

Nyårsafton började med samma förberedelser som julafton, alltså med bastubad och gås. Det hette, att man skulle tvätta av sig det gamla årets smuts. Man tog även in halm på nyårsafton, men den fick ligga kvar endast över nyårsdagen. Även dagen efter nyårsdagen var helgdag och kallades allmänt "räpskunodain."

På trettondagsafton tog man in ärthalm, om man nu hade någon sådan. Nästa dag kallades "sprättenddain". Tidigt på morgonen klädde en del pojkar ut sig, virade halmband om midjan och gingo runt i gårdarna för att "hjälpa bära ut ärthalmen" och naturligtvis för att samtidigt få smaka på "båsskanna". Detta var alltså slutet på julfirandet.

En del av dessa seder äro mycket gamla och ha knappast förekommit under de senaste årtiondena. Andra däremot ha fortlevat ända till den dag då rågöborna för alltid tvingades lämna sina kära öar.

Elfrida Rosman.

5.920 kronor svensk medelinkomst

Medelinkomsten per inkomsttagare var i fjol 5.920 kr. enligt en uträkning av statistiska centralbyrån.

Inom jordbruk med binärningar var denna 4.851 kr., industri och hantverk 6.456, samfärdsel 6.899, handel 6.450, allmän förvaltningstjänst 7.626, fria yrken 8.709 och inom husligt arbete 2.235 samt för övriga 2.679 kr.

Statistiken avser nu blott fysiska personer och ej oskiftade dödsbon och familjestiftelser. Samtaxerade makar, som tidigare räknats som en enhet i inkomst- och yrkeshänseende, redovisas nu för sig.

Antalet inkomsttagare uppgick till 3.815.221 eller 53.7 proc. av folkmängden. Den sammanräknade nettointkomsten var 22.586 milj. kr.

Av inkomsttagarna hade 18.3 proc. inkomster under 2.000 kr. På inkomstklassen 2.000—5.000 kr. kom 30.2 proc., 5.000—10.000 kr. 40.4 proc., 10.000—15.000 kr. 7.5 proc., 15.000—20.000 kr. 1.9 proc. och 20.000—30.000 kr. 1.1 proc., medan 0.6 proc. hade inkomster på över 30.000 kr.

HELSINGFORS

tur och retur

Det var i somras under de sista dagarna i juli, då alla med stor förväntan emotsåg de Olympiska spelen i Helsingfors, som vi några grabbar styrde kosan mot Helsingfors. I ett för övrigt tämligen internationellt gäng var vi två estlandssvenskar. Ombord på båten talades nämligen alla tänkbara språk. Det var tyskar, italienare, spanjorer, engelsmän osv. Det visade sig rätt snart, att resan skulle bli mycket intressant, eftersom min kamrat tycktes vara mycket "språkbegåvad". Efter en stunds rekognoscering började vi prata med en tysk idrottstrupp, som var ute i samma ärende som vi. Min kamrat, vilken jag här kallar X, började en livlig diskussion med tyskarna om utsikterna för deras resp. våra friidrottsgrabbar i Helsingfors. Parlamentarierandet fortsatte under flera timmar och vi var optimistiska nog att spå Sverige rätt så många medaljer. Tiden gick och vi blev presenterade för än en, än en annan tysk "stjärna", som befann sig ombord. Efter cirka 13—14 timmars resa såg vi en glimt av estniska kusten. Då vi bägge två var födda på denna jord, framhöll vi det givetvis för våra nyvordna vänner. Nu blandade sig plötsligt en stor, blond rese i samtalet och frågade om vi kände de estniska spjutkastarna Sule och Issak. En aning, svarade vi. På sin tid slog de ju sådana hejare som Stöck, Attervall m. fl. Mer hann vi gudskelov inte säga förr än denne blonde man presenterade sig som Stöck. Ganska pinsamt, men vi fann oss dock rätt snart och övergick till att tala om andra estniska idrottstjärnor, av vilka han förresten kände igen de flesta. På så sätt klarades situationen upp igen.

Efter ungefär 20 timmars resa var vi framme i Helsingfors, genomtrötta och ändock skulle allting börja först nu. Vi tog avsked av våra vänner och begav oss till förläggningen där vi skulle bo. Vädret var ej det bästa, varför vi passade på att vila en stund. På eftermiddagen vandrade vi så till Olympiastadion för att se invigningen av spelen. Evenemanget försiggick inför 70.000 åskådare. Vi såg bl. a. den mycket omtalade tyska fredsängeln ställa till med oreda för organisationskommittén samt gamle mästrelöparen Nurmi springa in med den olympiska elden, varpå spelen förklarades öppnade. Nu blev det fullt pådrag. Att berätta allt, skulle kanske bli för tråkigt. För en, som är född på andra sidan pölen, intresserade förstås de sovjetestniska idrottsmännens medverkan. Vi såg i den ryska truppen bl. a. brottarna Kotkas och Englas samt gamle weltersviktaren Puusepp, som var med som domare. Boxaren Turja var också med, men endast som reserv. Tränaren Matsoo fungerade som sekond åt de ryska boxarna. Bland friidrottsgrabbar märktes 1500 m. löparen Velsveebel och gångaren, bronsmedaljören Junk. Simmarna representerades av frimmarna Edasi och Press

samt simhopparen Brenner. I det ryska basketbollaget återfann vi de utmärkta spelarna Lössow och Kullam. Vidare hade de estniska idrottsmännen med sig egna "överrockar", fem stycken lär det ha varit enligt uppgift. Sannolikt var det med ännu flera ester, både som reserver och som "ledare", men dessa syntes aldrig till och det var väl också meningen. I den ryska truppen fanns även en del andra balter, av vilka vi kände igen kastaren Grigalka, löparen Pilags samt boxaren Schotzikas m. fl. Den baltiska representationen var procentuellt sett mycket stor, särskilt om man betänker att sådana herrar som Lipp, Kaubi, Zambrimborts m. fl. av olika orsaker fick stanna hemma.

Bland deltagarna i Helsingfors märktes också en liten senig krabat, vid namn Edvin Vesterby, estlandssvensk, som deltog i bantamviktens fria stil. Han deltog naturligtvis i den svenska truppen. I den hårda konkurrensen placerade han sig som fyra och det måste man saluera honom för, speciellt då det ansågs, att inte någon svensk hade där att göra i detta getingbo. Det var alldeles säkert också många som inte höll ett korvöre på Edvin när han mannade mattan, men efter hårt och segt arbete stod han slutligen i alla fall där som fyra i sin klass. Mig veterligt är han för övrigt den förste estlandssvensk, som deltagit i en olympiad.

En herre som man ej heller gärna glömmar, var den amerikanske tyngdlyftaren Schermansky. Det var en fantastisk karl, som bollade med vikter på sådär 150—160 kilo. Denne herre har för övrigt nyligen satt nytt världsrekord i tvåarmsstöt med 185 kilo. Det säger faktiskt allt. Man glömmar ej heller jamaicanegrernas stafettlopp på 4×400 m., där suveränen Mc Kenley löpte sin sträcka på cirka sekunden under världsrekordet. För all del, med flygande start, men ändå. 5.000 m. loppet var också en stark sak, som "fakiren" Zatopek vann över Mimoun, Schade och Chataway. Här visade Zatopek hur ett lopp skall läggas upp genom att låta dom andra kivas och slåss om ledningen med onödig uttröttnings följ, för att sen själv vinna genom en grann spurt. Ett vackert skolexempel. En grann typ var också den brasilianske trestegshopparen Da Silva. Hans flykt och härliga rytm var en upplevelse.

Efter tio dagars rundvandringar på olika tillställningar började våra plånböcker att sina och vi fann för gott att återvända till gamla Sverige. Visa efter överresan till Helsingfors, var vi tämligen tystlåtna på hemresan. De svenska friidrottsmännens framgångar hade ju inte precis blivit så stora som vi två hade väntat oss, så därför sträckte sig våra samtal mest till ordet Zatopek. Zatopek var ju allmänna samtalsämnet efter familjens kolossala framgångar i Helsingfors. Till Skeppsbron kom både X:et och jag så småningom, många hundralappar fattigare, men tusentals minnen rikare. En resa vi aldrig glömmar.

Bertil.

+

ANU ENGBLOM

Den 18 november avled vid nyligen fyllda 88 års ålder fru Anu Engblom från Vippal. Sedan överflyttningen till Sverige har hon bott på Västra Stenby ålderdomshem nära Motala. De sista två åren hade synen försvagats alltmer, och till slut inträdde fullständig blindhet.

Det var ett på många sätt märkligt liv, som slutade, då Anu Engblom gick ur tiden. Hennes barndom förflöt på 1860-talet, då hennes hem, Ri i Kivra, ägdes av fadern, Henrik Johansson Engblom, född 1826. Även modern, Ann Andersdotter Palmkron, född 1830, bar på rika minnen av den gamla svenska bygden i strandbyarna på godset som omfattade vad som just då, genom reformen av år 1856, blivit kommunen Vippal. I sinom tid fick Anu som husbonde överta skötseln av gården med all dess mångsidiga drift. På henne liksom på snart sagt alla bondhustrur i den estlandssvenska bygden vilade ett krävande ansvar: allt skulle gå sin gång i stuga och nötgård eller i bodar, ria, "spickare" och nätgård. Män och kvinnor strävade där sida vid sida och var mannen hindrad — av fisket eller herrgårdens talrika arbeten — så visste kvinnorna att ensamma draga lasset. Men Anu Engbloms förmåga räckte till mer än så. För sin bygd var hon en föresyn och en samlade kraft, då det gällde att hålla fast den gamla svenska traditionen. Själv gick hon i skola hos sin mors bror några korta vintermånader tre år i början av 70-talet. Sedan skaffade hon sig med märklig energi och utpräglad begåvning kunskap i ständigt vidgat omfång. Fick hon en bok i handen, den stund hon hade tid därmed, då kunde omgivningen väsnas hur mycket som helst: hon hörde dem inte! Hon var en sannskyldig svenskhetens mor i Vippal.

När hon som alla sina landsmän måste lämna allt, allt, så var hon redan en åldring, strax 80 år. Med stillsam skämsamhet lade hon märke till att man vid en registrering hade noterat begynnande senilitet hos henne. Då började emellertid hennes verksamhet i hennes andra hem. Vad hon där hann utföra av handarbete i form av stickning, därom vittnar grannarna i den

östgötska omgivningen, men vad de flesta inte visste var att hon dessutom hann med att utföra ett författarskap, som inte mången yngre gör henne efter.

Redan 1931 åtog sig Anu Engblom att göra uppteckningar för Landsmålsarkivet i Uppsala. Dessa finnas publicerade i *Svio-Estonica*, som då utgavs i Dorpat. Men vad hon då gjorde är ett intet mot vad hon hann uträtta efter det hon åter börjat skriva för arkivet. Under åren 1945—51 har hon med sin täta och klara stil författat över 2.000 sidor på sitt fäderneärvda mål, som hon på sätt och vis var nära nog ensam bärare av, nämligen i dess originella form utan den vanliga omformningen under inflytande från rickulsvenskan västerut. Med stor lätthet tillägnade hon sig en förtydligad skrift, och ingen frågelista var henne för långrandig. Ett urval av de ämnen hon har behandlat skulle kanske intressera Kustbons läsare, inte minst alla hennes själsfränder som gjort och göra arkivet liknande tjänster. Om det gamla herrgårdsarbetets tid har hon skrivit utförligt; detta är helt utgivet i första delen av Estlandssvenskarnas folkliga kultur, den serie arbeten, som — med ett utmärkt tillskott av rektor Gideon Danell genom hans nuckösvenska ordbok — utges av Landsmålsarkivets estlandssvenska undersökning och tryckes i Gustav Adolfs-akademiens skriftserie. Andra rubriker må blott här uppräknas: nödföda och nödfoder, lin-, ull- och hampberedning, fiske och seglation (varom hon ock berättat vid grammfonupptagning), mjölkhushåll, brygd, brödbak och mat, väv och vävstol, drätskick, skinnberedning, eld och eldgöring, slätter och hägnader, färger, växter och växtnamn samt en lång rad av arkivets ordfrågelistor. Härtill kommer skildringar av saker som årets folkliga fester och märkesdagar t. ex. jul, fastlag, "sant-Irja", midsommar, frågor om folktro och lekar liksom allehanda sägner om kyrkan i Kors och bygden i övrigt.

Sin verksamhet fortsatte Anu Engblom ända tills hon inte såg att skriva längre. Ännu i höst var hon också i verksamhet vid muntliga utfrågningar. Men hon var då märkbart trött. Klarheten och pålitligheten var inte borta men livligheten var inte kvar. Hon längtade till vila. Hon sade det mången gång: till vila vid mor Sveas barm. Det var ingen fras för henne. En mor Sveas trogna dotter var hon. Det var något mer än så. Hon var rikt begåvad, men hon var alltigenom blygsam. Aldrig glömde hon att hon hade fått som g å v a sin förmåga att l ä r a och att v e r k a med handen och tanken. Hon var djupt tacksam för att hon så fick vara ett redskap. För henne var "all god gåvas givare" en verklighet, och hon var själv givmild med den gåva hon fått att förvalta.

Hur skicklig hon än var, så står till slut hennes karaktär och hennes godhet som det största konstverk hon fick bära genom livet. Vi minnas henne med tillgivenhet, med varmaste tacksamhet och med en oförställd beundran.

Ett eftermäle

Anu Engblom har gått in i den eviga vilan. Hon fyllde 88 år den 27 september i år. Hon var född och hade arbetat under hela sitt långa liv intill överflyttningen till Sverige på sin gård Kiver-Ri i Vippal.

*

Det var kanske så, att hennes liv i unga år hade varit stormigt och känslorikt. Hon hade inte haft en älskad make vid sin sida i livet. Ensam hade hon fått vandra sin livsväg. Ensam och tiggande. —

Det var hösten 1919 jag först fick kontakt med Anu Engblom och lärde känna henne. Det stod snart klart för mig, att hon var en av de största inom sin bygd, en personlighet som förmådde inspirera andra och själv se långt bortom vardagslivets mödosamma enahanda. Det var något stort och storvulet över Anu Engbloms person. Hon var en svensk förpost i Vippal, begåvad, kunnig och säregen, personifierande i sig allt det bästa av det svenska arvet. Hon var dessutom intelligenti och bar med rätta huvudet högre än många andra.

Hon drabbades hårt av olycka, såväl kroppsligen som ekonomiskt, men höll trots allt modet uppe. År 1944 kom hon som flykting till Sverige, sina faders land.

I ett gripande brev, daterat den 16 april 1951, skrev Anu Engblom:

"Hoppas alltså få se Dig med mitt ena och dåliga öga... Läsa är läst och skriva skrivet. Är mätt på livet men hembudet dröjer... och vill och hoppas än en gång få möta Dig, trofaste vän. Är glad i förväg att åtminstone få höra om än inte se Dig. O, huru jag väntar på den dag, då vi få träffas." —

Och vi träffades verkligen den 23 augusti 1952. Jag företog då en cykeltur från Småland till Anus dåvarande hem, ålderdomshemmet i Västra Stenby, Östergötland. Men ack, nu var hon blind. Ögonnerverna vägrade längre att tjäntgöra. Hon bara satt där på sin stol, snart 88 år gammal. Ett stilla lugn vilade över hennes drag. Vi samtalade om livet och om vad som varit. Medan jag satt där, läste jag högt för henne ur Sven Danells bok *Guldstrand*, bl. a. sid. 58. I tankarna förde jag henne tillbaka till Kivra. I ringa mån hade jag därmed velat uppvisa aktning gentemot henne, fullgöra en estlandssvensk plikt.

*

Anu Engblom. Din vandring är slut. Men från gulnade blad i arkiv och gömmor kommer Ditt verk i framtiden att vittna om en kulturell kamp och gärning och om svenskheten i Vippal. Många skola minnas Dig med tacksamhet.

Tack för trogen svensk vakt! Ditt minne skall leva i tacksam hägkomst.

Vila i frid i Sveriges jord!

Vippalbygd

Vid invigningsfesten av Vippal
svenska skolhus den 16/6 1935.

Vippal, bygd med gamla minnen
Som ha eldat våra sinnen!
Här vår sång i dag vill klinga,
Dig vår hälsning vi nu bringa.

Dina åkerfält och gårdar,
Dina svedjeland och vårdar —
Allt är heligt för vårt minne,
Allt har eldat hjärta, sinne.

Bygd med gammalsvenska anor,
Du fått vandra egna banor.
Dina byar voro glömda,
Dina öden voro gömda.

Land från uddar bort till moar,
Land med skogar, vikar, åar,
Land med Näs- och Kålviks stränder,
Överallt bo svenska fränder.

*

Anu, du den starka kvinnan
Med det tappra hjärtat innan,
Du vart stark då många veko,
Dina handtag aldrig sveko. —

"Ve, skall Vippalbygd stå öde,
Deras svenskar äro döde,
Blodet känner jag vill stanna!"
Själva du sa de orden sanna.

"Modersmål och stam skall äras,
Svenskars arv av svenskar bäras".
Det var summan av din lära,
Därför vi i dag dig ära.

Du bar facklan framom andra,
Vi, som du, bort framåt vandra.
Runor skrev du i vårt hjärta,
Vilka alltid lyse bjärta!

*

Han, som vårdar höga värden,
Värde stammen under färden!
Att dess gärning, om ock ringa,
Engång måtte skördar bringa!

Gammal bygd och gamla minnen
Elde ständigt unga sinnen!
Aiboungdom värde branden
Värde skolan invid stranden!

Alexander Samberg.

Svenskarnas antal i USA minskar

Den svenskfödda befolkningen i USA är nu omkring 325.000, vilket innebär att den är mindre än hälften så stor som toppåret 1910. Mellan 1940 och 1950, då den senaste folkräkningen ägde rum, har den svenskfödda befolkningen minskats med något över en fjärdedel.

Minskningen har dock relativt sett gått endast obetydligt fortare än under föregående tioårsperiod. År 1910 var antalet svenskfödda 683.138 och vid sekelskiftet 571.926. Större delen av emigrationen ägde rum under 1800-talets senare hälft: ännu 1850 angavs antalet svenskfödda till endast 3.567. Under perioden 1860—1910 utvandrade sammanlagt ungefär en miljon svenskar till Amerika.

År 1940 representerade de svenskfödda 3,9 procent av de då drygt 11,4 milj. amerikaner födda i främmande länder. Minskningen är störst i de tidigaste svenskbefolkade staterna i mellersta Västern, där dock de kvarvarande allttjämt är talrikast, t. ex. i Illinois 56.000 och Minnesota 44.000. Kalifornien visar en mycket svag nedgång till 31.000. I staten New York bor allttjämt nära 37.000 personer som är födda i Sverige. Minskningen är starkare bland jordbruksbefolkningen än bland stadsborna.

AB och DN.

*

Estlandssvensk till Korea

Sjukvårdaren Lars Edvin Åkerman från Borrbj, Ormsö, har avrest till Korea för tjänstgöring vid Svenska Fältlasarettet.

*

Ålänningarna flyttar till Sverige

Flykten från landskapet Åland ut i världen, främst till Sverige, låter då och då tala om sig, skriver en landsbygdskrönikör i Åbo Underrättelser. Siffror, som belyser utvandringen, är långtifrån uppmuntrande. Under de senaste tre åren har 1.320 personer, uteslutande ungdom, utvandrat. Att detta skulle vara en totalförlust, behöver man knappast befara, men att hälften förblir borta, är ganska troligt. Mariehamn har i detta nu 4.620 invånare av vilka 340 vistas i Sverige. Skärgården leder ifråga om utflyttning. Brändö har inte fullt tusen själar, men 74 bor i Sverige. I en fiskarfamilj med nio barn har fem definitivt lämnat de karga skären och bosatt sig på andra sidan Ålands hav. Tio ungdomar från Föglö har under ett års förlopp gift sig i Sverige medan antalet vigslar i den gamla hemsöcken under samma tid var knappt hälften.

(Meddelanden från Svensk-Finland, nr 23)

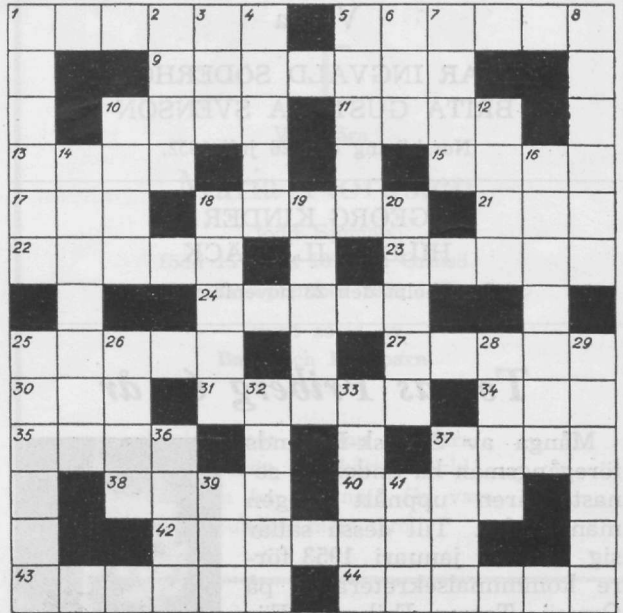
JULKORSORD

Vågrätt.

1. Har varit estlandssvenskt kulturcentrum.
5. Har estlandssvenskarna tidigt fått lära sig.
9. Var den estlandssvenska väderkvarnen kring sin mittstolpe.
10. Gård och grund.
11. Ovana.
13. På segelbåten.
15. Är söndagen avsedd till.
17. Utskänkningsställe, och är den, som är naken.
18. Kräml.
21. Danstillställning.
22. Firar sin namnsdag i februari.
23. Kärll.
24. Vedstapel.
25. Bylte.
27. Bergolja.
30. Går solen varje dag.
31. Fyrverkeripjäs.
34. I lägenheten.
35. Mäkta.
37. Opera av Verdi.
38. Kärleksguden.
40. Ljuda.
42. Tillhör Baltikum.
43. Öppning i skog.
44. Skall man ej ge i stället för bröd.

Lodrätt.

1. By på Ormsö.
2. Resultatet av en division.
3. Kroppsdel.
4. Kan man på en stol.
5. Missfall.
6. Kan förekomma i gruva.
7. Kommer med posten.
8. Komma överens.
10. Öppen plats.
12. By på Ormsö.
14. Tillverkas i Bofors.
16. Breddgrad.
18. Rysk tsar, som tidtals uppehöll sig på Lilla Rågö.
19. Obehaglig lukt.
20. Ombud.
25. Är mången tall.
26. Påfordra.
28. Göra flickorna i år.
29. Icke yrkesmässig utövare av en verksamhet.
32. Blodkärl.
33. Hänryckning.
36. Säger prästen,
37. Själ.
39. På smörgåsen.
41. Kan man ha i magen.

Lösningarna till detta korsord kan insändas i urklipp eller avskrift i kuvert märkt "Korsord" och skall vara redaktionen tillhanda senast lördagen den 1 november. Insändaren av först öppnad rätt lösning kan som vanligt räkna med bokpris. *Sh.*

Lösning till förra numrets korsord.

Vågrätt: 1. Nuckö; 4. Påskris; 8. Duo; 9. Sekel; 10. Toalett; 13. Alarm; 15. Lam; 16. Folk; 18. Ätt; 19. Alva; 20. Logi; 21. AP; 22. Tema; 24. Esplanad; 27. Son; 28. Att; 29. Mats; 31. Han; 33. Ilar; 35. Eko; 36. Hetta; 38. Tratt; 39. Satsa; 40. Ek; 41. Ormsöbo; 42. Annan.

Lodrätt: 1. Nystfot; 2. Cykel; 3. Ödla; 4. Potatis; 5. Skam; 6. Reell; 7. Sötma; 11. Ort; 12. Tavla; 14. Lägenhet; 17. Klass; 19. Apati; 21. Alt; 23. Elak; 25. Pant; 26. Dyrhamn; 29. Metro; 30. Totem; 32. Att; 34. Liten; 36. Hanö; 37. Aska.

Det utlovade bokpriset gick till frk. Hilma Lindström, Birkagatan 14, Stockholm.

Forskarbidrag

F. kontraktsposten Hjalmar Pöhl har av Statens Samhällsvetenskapliga Forskningsråd tilldelats ett stipendium på 5.700 kronor för en jämförande fältsociologisk undersökning bland ester och estlandssvenskar i Sverige.

Ny sjuksköterska

Sjuksköterskeexamen har den 28 november 1952 avlagts vid Södermanlands Läns Sjuksköterskeskola i Eskilstuna av Helga Espling från Rågöarna.

Vigda

ELMAR INGVALD SÖDERHOLM
BRITA GUSTAVA SVENSON

Norrköping den 26 juli 1952.

GEORG KINDER
HILDA LILJEBÄCK

Stockholm den 23 november 1952

Tomas Friberg 60 år

Många av Svensk-Estlands föregångsmän ha under de senaste åren uppnått mogen mannaålder. Till dessa sällar sig den 29 januari 1953 före kommunalsekreteraren på Ormsö Tomas Friberg. För många av Kustbons läsare och Tomas Fribergs vänner kommer väl denna nyhet att motas med en smula förvåning och misstro, ty åren ha tillsynes gått skonsamt fram över jubilaren.

Efter avslutad skolgång, något års militärtjänstgöring och ett års lärarverksamhet i Norrby, erhöll Tomas Friberg år 1921 den ansvarsfulla och på den tiden mycket utsatta posten som kommunalsekreterare på Ormsö. Kommunalsekreteraren var en person, som allmänheten hade rätt att ställa mycket höga krav på genom den nyckelposition han intog i den lokala förvaltningen.

Tomas Friberg kan med tillfredsställelse blicka tillbaka på sina fjorton år som kommunalman och biktader för de flesta ormsöbor — bådadera uppgifter som han utförde med ett gediget kunskande förenat med en aldrig svikande arbetsglädje och kärlek till den befolkning han åtagit sig att tjäna.

Många lyckönskningar, i vilka Kustbon varmt instämmer, komma på högtidsdagen att riktas till 60-åringen i Älvsjö.

M. N.

Kustbon och S. O. V. anordna söndagen den
18 januari 1953

Studiebesök

på Statens Historiska Museum.

Samling vid huvudentrén i hörnet av Narvavägen — Linnégatan kl. 13 precis. Visningarna komma huvudsakligen att gälla förhållandena vid Östersjön under förhistorisk tid. Pris c:a 1 krona per deltagare. Arrangörerna hoppas på talrik anslutning.

Alla hjärtligt välkomna.

Förlovade

I Stockholm den 9 augusti 1952 mellan Henrik Ahlström och Ann-Marie Fredriksson.

I Stockholm den 8 november 1952, mellan John Kornblom och Thyra Mikko.

Vigsel

I Stockholm den 10 febr. 1952 mellan polism. Anders Vidgren och Ingrid Nordling.

I Stockholm den 9 april 1952 mellan ing. Lars Algot Lindström och Elsa Linnéa Eriksson.

I Stockholm den 28 juni 1952 mellan ing. Hans Selin och Ingrid Askengren.

Å Gyllene Uttern, Gränna, den 20 juli 1952 mellan sjökapt. Emil Bäckman och Birgit Sannero.

I Stockholm den 22 december 1951 mellan John Engelbrecht och Kristina Ruth Teodora Österman, Runö.

I Stockholm den 1 november 1952 mellan Kurt Helmer Sundelius och Sylvia Elisabet Österman, Runö.

Döda

Änkefru Maria Holm, f. Stenros, född den 7 febr. 1866 på Ormsö, avled den 13 juli 1952 på Sala ålderdomshem.

Änkefru Katarina Lindström, f. Ahlberg, född den 14 okt. 1880 på Ormsö, avled den 13 juli 1952 i Stockholm.

Änkefru Katarina Nilsen, f. Dahl, född den 20 oktober 1876 på Ormsö, avled den 8 juli 1952 å Lerbo ålderdomshem.

Hans Sjöman, född den 21 dec. 1881 på Ormsö, avled den 1 aug. 1952 i Stockholm.

Fru Lena Westerberg, f. Luks, född den 31 dec. 1878 i Rickul, avled den 24 juni 1952 i Norrtälje.

Fru Maria Vesterby, f. Hallman, född den 24 mars 1882 i Rickul, avled den 15 juli 1952 i Stockholm.

Kristjan Amberman, född den 9 juli 1877 på Nuckö, avled den 22 oktober 1952 i Eskilstuna.

Anders Gjördman, född den 19 augusti 1868 på Nuckö, avled den 20 september 1952 på Kustbohemmet, Ramsö, Waxholm.

Hans Liljebäck, född den 27 juni 1870 på Ormsö, avled den 6 juli 1952 på Östra Husby ålderdomshem.

Änkefru Maria Liljebäck, född Rosendal, f. 28 december 1863 på Ormsö, avled den 14 september 1952 på Östra Husby ålderdomshem.

Johan Jonell, född den 4 juli 1877 på Ormsö, avled den 20 oktober 1952 på Kustbohemmet, Ramsö, Vaxholm.

Änkefru Maria Nordsten, f. Sjöman, född den 15 mars 1870 på Ormsö, avled den 13 september 1952 i Segeltorp.

Änkefru Maria Åkerman, f. Ahlström, född den 22 juni 1865 på Ormsö, avled den 16 oktober 1952 i Hultsfred.

Karl Österblad, född den 11 juni 1875 på Nuckö, avled den 25 augusti 1952 på Tibro ålderdomshem.

Anu Engblom, född den 27 september 1864 i Vippal, avled den 18 november 1952 på Västra Stenby ålderdomshem, Fågelsta.

Min älskade make

Kristjan Amberman

född den 9 juli 1877 på Nuckö

har den 22 oktober 1952 efter tåligt bu-
ret lidande lämnat oss på Anderslunda
Alderdomshem, Eskilstuna. Djupt sörjd
av mig samt släkt och vänner

Lisa Amberman

Min framtids dag är ljus och lång
den räcker bortom tidens tvång
där Gud och Lammet säll jag ser
och ingen nöd skall vara mer.

Vår kära

Maria Nordsten

född Sjöman

född 15 mars 1870 på Ormsö
död den 13 september 1952 i Segeltorp

Djupt sörjd av

Barn och Barnbarn

Lycklig mor som nu fått fara
till en skön och bättre värld
där hon fri och nöjd får vara,
ej av sjukdom mera tärdd.

Vår kära Far, Farfar och Morbror

Anders Gjårdman

född den 19/8 1868 på Nuckö insomnade
stilla den 20/9 1952 å Kustbohemmet,
Vaxholm.

Sörjd och saknad av sönerna

Johannes och Alexander med familjer,
systerdotter Lonny med fam. samt många
vänner

Saliga de som ifrån världens öden
somna i Jesu Kristi tro i döden!
Herren skall föra deras själ ur nöden.
Hem till sin glädje.

Sv. ps. 577—1

Min älskade maka

Maria Westerby

f. Hallman

Född i Rickul den 24 mars 1882 avled
lugnt och stilla efter en kort tids sjuk-
dom på Södersjukhuset den 15 juli 1952.

Djupt sörjd och saknad av

Make, Släkt och Vänner

I vår faders hus bruden skina får,
såsom solens ljus för sin Gud hon står.
Gyllne gator där får hon vandra på
och bland himlens här saligt jubla så:
Salighet och äran all Gud och Lammet
hava skall!

Helig, helig är vår Gud, som har tagit oss
av nåd till brud.

Strängen brast, solen gick ned.

Min älskade Make,
vår käre Far, Svärfar
och Morfar

Johan Jonell

född den 4/7 1877

har i dag insamnat på Ramsö i tron på sin Herre
och Frälsare, sörjd och saknad av oss alla, samt
släkt och vänner.

20 oktober 1952.

MARIA

Gertrud och Lars

Lennart

Gunhild och John

Katarina Ingrid

Så din strid du kämpat ut
Palm och krona får till slut
Genom jorden bärbad väl
Änglar burit hem din själ.

Vår käre Morbror

Karl Österblad

född den 11 juli 1875 i Nuckö

död den 25 aug. 1952 i Tibro

Sörjd, saknad och i ljust minne bevarad

Systerbarnen

Sv. ps. 561

Bemärkelsedagar

85 år.

Gren, Agneta, f. Gärdström, 24 januari 1868, Ormsö
Treiberg, Tio f. Thomsson, 1 februari 1868, Rickul
Stubender, Mina, f. Viksten, 10 februari 1868, Nuckö
Puskov, Lisa, 6 mars 1868, Nuckö

80 år.

Fält, Gertrud, f. Hallman, 23 januari 1873, Ormsö
Murman, Katarina, 7 februari 1873, Ormsö
Berggren, Hans, 9 mars 1873, Ormsö
Rönnkvist, Gertrud, 9 mars 1873, Ormsö
Förberg, Katarina, f. Thomsson, 13 mars 1873, Ormsö

75 år.

Engström, Katarina f. Enkel, 8 januari 1878, Ormsö
Vesterholm, Maria, f. Grenfeldt, 10 januari 1878, Rickul
Pihlman, Katarina f. Ladermt, 24 januari 1878, Ormsö
Kadanik, Alexander, 25 januari 1878, Hapsal
Selin, Lars, 8 februari 1878, Ormsö
Svärd, Birgitta f. Bäckman, 8 februari 1878, Ormsö
Fält, Agneta f. Fällman, 8 mars 1878, Ormsö
Pöhl, Lydia Leontine Amalie f. Lindström, 15 mars 1878,
Ormsö
Benholm, Agneta f. Bäckman, 18 mars 1878, Ormsö
Brunberg, Eva f. Vesterby, 24 mars 1878, Rickul

70 år.

Stenberg, Lena, f. Vesterberg, 4 januari 1883, Rickul
Berkman, Anna f. Heringas, 20 januari 1883, Nuckö
Luks, Maria, 25 januari 1883, Rickul
Hallberg, Eva, 2 februari 1883, Rickul
Kesküll, Ida Maria f. Wickström, 4 februari 1883, Reval
Nee, Alexander, 6 februari 1883, Ormsö
Koinberg, Tio, f. Heyman, 17 februari 1883, Rickul
Hamberg, Johannes 11 mars 1883, Rickul
Sjöman, Anders, 21 mars 1883, Ormsö
Heideman, Lovisa f. Mihlberg, 23 mars 1883, Rickul.

60 år.

Pella, Jüri, 2 januari 1893, Korkis
Branten, Johannes, 3 januari 1893, Rickul
Dyrberg, Anton 3 januari 1893, Rickul
Vaksam, Maria, f. Holm, 4 januari 1893, Ormsö
Dans, Julia f. Ringberg, 5 januari 1893, Rickul
Tiidus, Agnes Fernanda f. Friberg, 7 januari 1893, Reval
Pella, Olga Maria f. Palmkron, 15 januari 1893, Korkis
Barud, Julia, 27 januari 1893, Nuckö
Nordbäck, Anders, 27 januari 1893, Ormsö
Friberg, Tomas, 29 januari 1893, Ormsö
Lilja, Agneta f. Fält, 29 januari 1893, Ormsö
Jürgensson, Welly Olga Irma, 22 februari 1893, Reval
Appelblom, Anders, 23 februari 1893, Ormsö
Brunberg, Julia f. Fagerlund, 27 februari 1893, Rickul
Selin, Katarina f. Selin, 27 februari 1893, Ormsö
Alkvist, Johan, 1 mars 1893, Ormsö
Heyman, Hulda f. Brus, 4 mars 1893, Rickul
Grundström, Maria f. Liljebäck, 12 mars 1893, Ormsö
Klaman, Edvard f. 12 mars 1893, Korkis
Saar, Hans, f. 16 mars 1893, Reval
Grenfeldt, Lovisa f. Dyrberg, 17 mars 1893, Rickul
Enggrön, Pauline f. Luks, 22 mars 1893, Rågö
Fällman, Katarina f. Österberg, 22 mars 1893, Ormsö
Ahlberg, Sofia, 29 mars 1893, Rickul
Bäckman, Tomas, 31 mars 1893, Ormsö

50 år.

Nilsson, Olga f. Fagerlund, 7 januari 1903, Nuckö
Vesterblom, Hilda, 13 januari 1903, Odinsholm
von Zur-Mühlen, Lydia Elisabeth, 16 januari 1903, Hapsal
Dreiman, Robert Valentin, 22 januari 1903, Reval
Melders, Heléne f. Melders, 22 januari 1903, Runö
Lindström, Agneta, 25 januari 1903, Ormsö
Luks, Anette f. Tegelberg, 29 januari 1903, Rickul
Ahlberg, Mathilda f. Alberg, 30 januari 1903, Rickul
Brus, Maria f. 31 januari 1903, Odinsholm
Hallberg, Alfred Friedrich, 1 februari 1903, Reval
Skönberg, Olga, 2 februari 1903, Reval
Tegelberg, Voldemar, 6 februari 1903, Rickul
Sikkar, Albert, 8 mars 1903, Reval
Bergström, Maria f. Enkvist, 9 mars 1903, Ormsö
Blomberg, Voldemar f. 21 mars 1903 Rickul
Engman, Elvine f. 22 mars 1903, Nuckö
Abrahamsson, Sigrid f. Heldring, 24 mars 1903, Reval
Faltis, Johannes f. 26 mars 1903, Neve
Bakovski, Edelgard Alice f. Veiler, 28 mars 1903, Reval
Berkqvist, Maria Helene f. Bergman, 29 mars 1903, Rickul
Söderman, Roos, 30 mars 1903, Vippal
Freiberg, Gerald, 31 mars 1903, Nargö
Strandberg, Anders, 31 mars 1903, Ormsö

Födda

Eva Christina, född den 7 oktober 1952 i Stockholm, dotter till Naima Friberg, f. Klaman, och Algot Friberg.

Tom Ingemar, född den 14 november 1952 i Stockholm, son till Elfrida Treiberg, f. Alkvist, och Alexander Treiberg.

Jan William, född den 20 september 1952 i Stockholm, son till Maja Bergström, f. Klaman, och Gunnar Bergström.

Roger Algot Carl, född den 9 september 1952 i Stockholm, son till Aurelia Brun, f. Brunberg, och Algot Brun.

Lena Elisabeth, född den 19 april 1952 i Stockholm, dotter till Ester Maria Weessar, f. Ahlström, och Ferdinand Woldemar Weessar.

Göran Johan Mattwei, född den 25 augusti 1952, i Stockholm, son till Lydia Mäele, f. Berggren, och Oskar Mäele.

Gun Anne Kristine, född den 31 maj 1952 i Stockholm, dotter till Irene Ingeborg Pella, f. Lindgren, och Oskar Alfred Pella.

Anita Elisabet Maria, född den 26 augusti 1952 i Stockholm, dotter till Signe Elsa Davidson, f. Hamberg, och Amo Davidson.

Krister Donald, född den 31 juli 1952 i Stockholm, son till Ellen Maria Massalin, f. Friberg, och Axel Friberg Elisabeth, född den 14 november 1952 i Stockholm, dotter till Karin Andersson, f. Westerby, och Dolway Andersson.

Siv Monika, född den 18 oktober 1952 i Stockholm, dotter till Ingrid Irene Holm, f. Heyman, och Ivar Holm.

Konny Axel, född den 13 november 1952 i Stockholm, son till Lina Holm, f. Lundre, och Axel Holm.

En dotter den 3 december 1952. Elsa Seffers, född Lindström, och Harry Seffers.